

Ekvivalent: Procjena reproduktivnog zdravlja školske djece u Hrvatskoj za školsku godinu 2015./2016.

Sorta-Bilajac Turina, Iva

Professional thesis / Završni specijalistički

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, School of Medicine / Sveučilište u Zagrebu, Medicinski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:105:642256>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-09**

Repository / Repozitorij:

[Dr Med - University of Zagreb School of Medicine Digital Repository](#)

Sveučilište u Zagrebu
Medicinski fakultet

Iva Sorta-Bilajac Turina

Procjena reproduktivnog zdravlja školske djece u Hrvatskoj
za školsku godinu 2015./2016.

Završni specijalistički rad

Zagreb, prosinac 2018.

Sveučilište u Zagrebu
Medicinski fakultet

Iva Sorta-Bilajac Turina

Procjena reproduktivnog zdravlja školske djece u Hrvatskoj
za školsku godinu 2015./2016.

Završni specijalistički rad

Zagreb, prosinac 2018.

Ustanova u kojoj je rad izrađen: Nastavni zavod za javno zdravstvo
Primorsko-goranske županije, Rijeka
Škola narodnog zdravlja „Andrija Štampar“,
Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb

Voditelj rada: Prof.dr.sc. Đulija Malatestinić, dr.med.

Redni broj rada: _____

Zahvaljujem se prof.dr.sc. Selmi Šogorić, dr.med. jer je prepoznala seminar koji ima potencijala prerasti u rad objavljen u časopisu Acta Medica Croatica i u tom procesu me podržavala.

Zahvaljujem se dragim kolegama doc.dr.sc. Slavici Sović, dr.med., dr.sc. Mariju Šekerija, dr.med. i doc.dr.sc. Kseniji Baždarić, dipl.psih.prof. na kritičkom čitanju rada i korisnim savjetima.

Hvala mojoj mentorici.

Rad posvećujem kćerkici Niki i suprugu Nikoli.

*Važnije je obavještavanje naroda od zakona.
Radi toga i počiva naša struka samo na tri mala zakona.
Najvažnije je pripremiti u jednoj sredini teren i
pravilno shvaćanje o zdravstvenim pitanjima.
Pitanje narodnog zdravlja i rad na njegovom unapređenju nije monopol liječnika,
nego se njime trebaju baviti svi bez razlike.
Samo suradnjom može se unaprijediti narodno zdravlje.
Liječnik treba biti i socijalni radnik;
individualnom terapijom ne može se mnogo postići;
socijalna terapija je sredstvo, koje ga može dovesti do pravog uspjeha.
Liječnik na smije biti ekonomski zavisn od bolesnika,
jer ga ekonomska zavisnost sprječava u glavnim njegovim zadacima.
U pitanju narodnog zdravlja ne smije se činiti razlika među ekonomski jakim i slabim.
Potrebno je stvoriti zdravstvenu organizaciju u kojoj će liječnik tražiti bolesnika,
a ne bolesnik liječnika,
jer se samo na taj način može obuhvati veći broj onih čije zdravlje treba čuvati.
Liječnik treba biti narodni učitelj.
Pitanje narodnog zdravlja od većeg je ekonomskog nego humanitarnog značenja.
Glavno mjesto liječničkog djelovanja su ljudska naselja, mjesta gdje ljudi žive,
a ne laboratoriji i ordinacije.*

Andrija Štampar

Pet godina socijalno-medicinskog rada u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca 1920–1925.

PROCJENA REPRODUKTIVNOG ZDRAVLJA ŠKOLSKE DJECE U HRVATSKOJ ZA ŠKOLSKU GODINU 2015./2016.

IVA SORTA-BILAJAC TURINA^{1,2} i ĐULIJA MALATESTINIĆ^{1,2,3}

¹Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije, ²Sveučilište u Rijeci, Medicinski fakultet i ³Upravni odjel za zdravstvo Primorsko-goranske županije, Rijeka, Hrvatska

Cilj: Prikazati učestalost korištenja zdravstvenih usluga, obuhvat zdravstvenim odgojem, te reproduktivni zdravstveni status školske djece u školskoj godini 2015./2016., po županijama, prema statističkim pokazateljima iz godišnjih izvješća Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo i Državnog zavoda za statistiku. **Metode:** Analizirani su: broj posjeta savjetovališta službi školske medicine učenika osnovnih i srednjih škola u šk. g. 2015./2016.; broj posjeta zbog planiranja obitelji djelatnostima zdravstvene zaštite žena, po dobnim skupinama, u 2016.; broj učenika osnovnih i srednjih škola obuhvaćenih zdravstvenim odgojem u šk. g. 2015./2016.; broj pobačaja prema prebivalištu žene u 2016., te broj legalno induciranih pobačaja i živorođene djece prema dobnim skupinama za 2015. i 2016. godinu. Za izračun stopa korišteni su: podatci o broju učenika, broju žena fertile dobi, broju roditelja, te broju živorođene djece. Izračunat je: broj posjeta savjetovališta službi školske medicine na 1.000 učenika, ukupno i po temama, po županijama, za osnovnu i za srednju školu u šk. g. 2015./2016.; broj posjeta zbog planiranja obitelji u djelatnosti zdravstvene zaštite žena na 1.000 žena fertile dobi, po dobnim skupinama, po županijama, u 2016.; broj osnovnoškolaca i srednjoškolaca obuhvaćenih zdravstvenim odgojem na 1.000 učenika, ukupno i po temama, po županijama, u šk. g. 2015./2016.; broj legalno induciranih pobačaja na 1.000 žena fertile dobi, po županijama, za 2016.; te broj legalno induciranih pobačaja na jedno živorođeno dijete, na 100 roditelja, odnosno na 1.000 žena fertile dobi, po dobnim skupinama, za 2015. i 2016. godinu. **Rezultati:** Učenici osnovnih škola su 19.653 puta potražili usluge savjetovališta, stopa na 1.000 učenika za Hrvatsku iznosila je 60,57, najniža je bila u Virovitičko-podravskoj županiji (7,52). Savjet o reproduktivnom zdravlju potražili su 794 puta, stopa za Hrvatsku iznosila je 2,45, najviša je bila u Primorsko-goranskoj županiji (9,75). Srednjoškolci su 10 481 put potražili usluge savjetovališta, stopa na 1.000 učenika za Hrvatsku iznosila je 63,05, najniža je bila u Brodsko-posavskoj županiji (1,88). Savjet o reproduktivnom zdravlju potražili su 644 puta, stopa za Hrvatsku iznosila je 3,87, najviša je bila u Ličko-senjskoj županiji (14,06). U djelatnostima zdravstvene zaštite žena među pacijenticama do 16 godina najviša stopa bila je u Sisačko-moslavačkoj županiji (1,88). U Varaždinskoj županiji ni jedna djevojka mlađa od 16 godina nije posjetila ginekologa zbog planiranja obitelji. U dobi 16-19 godina najviša stopa bila je u Virovitičko-podravskoj županiji (21,49), a najniža u Zadarskoj županiji (0,13). Broj osnovnoškolaca obuhvaćenih zdravstvenim odgojem iznosio je 149 768, stopa na 1.000 učenika za Hrvatsku iznosila je 461,59, najviša je bila u Primorsko-goranskoj županiji (800,12). Broj srednjoškolaca obuhvaćenih zdravstvenim odgojem iznosio je 48 426, stopa na 1.000 učenika za Hrvatsku iznosila je 291,32, najviša je bila u Primorsko-goranskoj županiji (554,50). Stopa legalno induciranih pobačaja na 1.000 žena fertile dobi za Hrvatsku iznosila je 2,59, najviša je bila u Istarskoj (7,13), Međimurskoj (5,59), Varaždinskoj (5,67), Primorsko-goranskoj (4,56) i Ličko-senjskoj županiji (4,02). Stopa legalno induciranih pobačaja u 2016. na 100 roditelja do 19 godina iznosila je 16,84, dok je na 1.000 žena fertile dobi do 19 godina iznosila 1,51. **Rasprava:** Kultura proaktivnog razmišljanja o vlastitom zdravlju nedovoljno je razvijena među školskom djecom (neujednačenost broja posjeta savjetovališta, kao i posjeta djelatnostima zdravstvene zaštite žena), što dovodi do pobačaja i poroda, spolno prenosivih bolesti, pa i pojave novotvorina u populaciji do 19 godina. Ističe se potreba njihovog osnaživanja proaktivnim pristupom od strane sustava. Međutim, dosadašnje promicanje zdravstvenog odgoja značajno varira među županijama, te je, s obzirom na prikazane pokazatelje i dobivene rezultate, ili manjkavo ili zahtijeva promjenu metodologije. Mogući pravac budućeg djelovanja može biti jačanje ekstrakurikularnih aktivnosti kojima se unaprjeđuje reproduktivna zdravstvena pismenost školske djece. **Zaključak:** Navedeni podatci su podloga za razvoj intervencija unaprjeđenja zdravstvene pismenosti sinhronim pristupom stručnjaka iz područja zdravstva i školstva. Spolnost u 21. stoljeću ne smije biti tabu. Upravo zdravstvena pismenost mijenja zdravstveno ponašanje.

Ključne riječi: reproduktivno zdravlje, školska djeca, zdravstveni odgoj, zdravstvena pismenost, Hrvatska

Adresa za dopisivanje: Iva Sorta-Bilajac Turina, dr. med.
Nastavni zavod za javno zdravstvo
Primorsko-goranske županije
Krešimirova 52a
51 000 Rijeka, Hrvatska
E-pošta: sorta.iva@gmail.com

UVOD

U kontekstu definicije zdravlja Svjetske zdravstvene organizacije (SZO) kao stanja potpunog fizičkog, mentalnog i socijalnog blagostanja, a ne samo odustajanja bolesti ili iznemoglosti, reproduktivno zdravlje odnosi se na sva područja vezana uz reproduktivni sustav i njegovo funkcioniranje u svim fazama života. Reproductivno zdravlje podrazumijeva da su pojedinci u mogućnosti imati odgovoran, siguran i zadovoljavajući spolni život i sposobnost da imaju potomstvo, kao i slobodu da odluče hoće li ga imati, kada i koliko često. Naravno, reproduktivno zdravlje odnosi se i na bolesti, poremećaje i stanja koja utječu na funkcioniranje muškog i ženskog reproduktivnog sustava u svim fazama života. Posebnu pozornost treba obratiti pravu kako žena tako i muškaraca da budu informirani i imaju pristup sigurnim, učinkovitim, pristupačnim i prihvatljivim metodama regulacije plodnosti po svom izboru, te pravo pristupa odgovarajućim zdravstvenim uslugama koje će omogućiti ženama sigurnu trudnoću i porod i pružiti parovima najbolju šansu da dobiju zdravo dijete (1).

U prosincu 2016. godine SZO je iznijela najnovije (globalne) podatke o korištenju kontracepcije u adolescenata. Posebnu pozornost u ovom izvještaju treba usmjeriti na zemlje u razvoju. Oko 21 milijun djevojaka u dobi 15-19 godina u zemljama u razvoju zatrudni svake godine, a gotovo polovica tih trudnoća (49 %) je neželjena. Čak 38 milijuna djevojaka te dobi su u riziku od neželjene trudnoće i ne žele dijete u naredne dvije godine, ali samo 40 % koristi suvremene metode kontracepcije (2,3). U zemljama u razvoju navedenu problematiku dodatno opterećuju loši socio-ekonomski uvjeti, kulturološka obilježja poput ranih i ugovorenih brakova, pa do ekstremnih slučajeva tzv. „ženske kastracije“ i danas prisutne u nekim afričkim i azijskim zemljama (4). Iz navedenog se može zaključiti kako je briga o reproduktivnom zdravlju globalni problem.

Regionalni odbor Svjetske zdravstvene organizacije za Europu izradio je u rujnu 2016. godine „Akcijski plan za spolno i reproduktivno zdravlje: ka ostvarivanju Programa za održivi razvoj 2030. u Europi – ne ostavljajući nikog iza sebe“, čija je namjera poboljšanje spolnog i reproduktivnog zdravlja u Europi. Akcijski plan ističe važnost: omogućavanja donošenja informirane odluke o vlastitom spolnom i reproduktivnom zdravlju i osiguravanje poštivanja, zaštite i provođenja ljudskih prava; osiguravanja dostupnosti najviših mogućih standarda spolnog i reproduktivnog zdravlja i dobrobiti; jamčenja univerzalnog pristupa spolnom i reproduktivnom zdravlju i eliminaciju nejednakosti. Suradnja međunarodnih i nacionalnih partnera, nadležnih ministarstava i nevladinog sektora ključni su za uspješnu provedbu Akcijskog plana (5).

Zdravstvena zaštita u Hrvatskoj osmišljena je i organizirana prema principima sveobuhvatnosti, kontinuiranosti, dostupnosti i cjelovitog, odnosno specijaliziranog pristupa, a zagarantirana je već Ustavom RH (6), čije se opće odrednice zdravlja detaljno razrađuju u brojnim zakonskim i podzakonskim aktima, u prvom redu Zakonom o zdravstvenoj zaštiti (7). Reproductivno zdravlje, kao jedno od područja koja Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova RH prati, obuhvaća slobodan pristup zakonski zajamčenom pravu na legalno inducirani prekid trudnoće, slobodan pristup kontracepcijskim sredstvima, pravo na informaciju i zdravstveno siguran porod roditelja u zdravstvenim ustanovama i podršku na porođaju od strane životnih partnera ili bliskih osoba (8).

Znanstveni i stručni radovi već dugi niz godina pokazuju da uspješne zdravstvene politike (ovdje se misli na *policy*, a sintagma se koristi u nedostatku boljeg prijevoda) moraju holistički pristupati pojedincu i zajednici i promatrati ih u njihovoj biološkoj i kulturološkoj ukupnosti. Tako su, primjerice, Dahlgren i Whithead još početkom 90-tih isticali da čimbenici koji sačinjavaju nečiji životni stil uvelike ovise o socijalnim, okolišnim i radnim uvjetima, te da nečiji zdravstveni status ne ovisi isključivo o individualnom izboru, već je posljedica uvjeta u kojima je pojedinac rođen, odrastao, živi, radi i stari (9).

U ovom će se radu procijeniti zdravstveni status, odnosno reproduktivno zdravlje školske djece u Hrvatskoj. Dobiveni podatci su upravo posljedica zdravstvenih i obrazovnih uvjeta koji direktno ili indirektno utječu na njihovo reproduktivno zdravlje. Jedan od načina suočavanja s aktualnom situacijom jest unaprjeđenje zdravstvene pismenosti djece i mladih.

CILJ RADA

Cilj ovog rada bio je prikazati učestalost korištenja odabranih zdravstvenih usluga koje se odnose na reproduktivno zdravlje školske djece u Hrvatskoj, te njihov obuhvat zdravstvenim odgojem za 2015./2016. šk.g. po županijama, kao i njihov zdravstveni status, koristeći statističke pokazatelje Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo i Državnog zavoda za statistiku, koji su javno dostupni u godišnjim izvješćima ovih ustanova.

METODE RADA

Analizirani su odabrani statistički pokazatelji o: korištenju zdravstvenih usluga (kao što su savjetovišta u djelatnosti zdravstvene zaštite školske djece, mladeži i

studenata, te ordinacije i ustanove u djelatnosti zdravstvene zaštite žena); obuhvatu školske djece zdravstvenim odgojem (koji provode službe školske i sveučilišne medicine županijskih zavoda za javno zdravstvo); te o statusu njihova reproduktivnog zdravlja, dostupni u „Hrvatskom zdravstveno-statističkom ljetopisu za 2016. godinu“ Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo i „Vitalnoj statistici“ Državnog zavoda za statistiku.

Oni su: broj posjeta savjetovalištima službi školske medicine učenika osnovnih, odnosno srednjih škola u šk. g. 2015./2016.; broj posjeta zbog planiranja obitelji ordinacijama i ustanovama u djelatnostima zdravstvene zaštite žena s ugovorom s HZZO-om i bez ugovora, po dobnim skupinama, u 2016.; broj učenika osnovnih odnosno srednjih škola obuhvaćenih zdravstvenim odgojem u šk.g. 2015./2016.; broj pobačaja prema prebivalištu žene u 2016.; te broj legalno induciranih pobačaja i živorođene djece prema dobnim skupinama za 2015. i 2016. godinu.

Za izračun stopa korišteni su i podatci o broju učenika, broju žena fertile dobi, broju roditelja, te broju živorođene djece, po županijama, dostupni u „Hrvatskom zdravstveno-statističkom ljetopisu za 2016. godinu“, „Vitalnoj statistici“ i „Popisu stanovništva u Hrvatskoj 2011.“.

Koristeći navedene podatke izračunat je i prikazan: broj posjeta na 1.000 učenika savjetovalištima službi školske medicine, ukupno i po temama, po županijama, za osnovnu i za srednju školu u šk.g. 2015./2016.; broj posjeta zbog planiranja obitelji na 1.000 žena fertile dobi u zdravstvenim ustanovama i ordinacijama djelatnosti zdravstvene zaštite žena s ugovorom i bez ugovora s HZZO-om, po dobnim skupinama, po županijama, u 2016.; broj učenika obuhvaćenih zdravstvenim odgojem na 1.000 učenika, ukupno i po temama, po županijama, u šk. g. 2015./2016.; broj legalno induciranih pobačaja na 1.000 žena fertile dobi, po županijama, za 2016.; te broj legalno induciranih pobačaja na jedno živorođeno dijete, na 100 roditelja, odnosno na 1.000 žena fertile dobi, po dobnim skupinama, za 2015. i 2016. godinu.

REZULTATI

U Hrvatskoj je 2015./2016. školske godine osnovnu školu pohađalo 324 460, a srednju 131 337 djece, ukupno 455 797 djece. Učenici osnovnih škola posjetili su timove školske i sveučilišne medicine 19 653 puta kako bi potražili usluge savjetovališta (stopa na 1.000 učenika za Hrvatsku iznosila je 60,57). Po županijama, stopa je bila najviša u Šibensko-kninskoj (157,75), a najniža u Virovitičko-podravskoj županiji (7,52). Savjet o re-

produktivnom zdravlju potražili su 794 puta (stopa za Hrvatsku iznosila je 2,45), pri čemu je stopa bila najviša u Primorsko-goranskoj (9,75), Šibensko-kninskoj (7,11) i Vukovarsko-srijemskoj županiji (6,24). U Bjelovarsko-bilogorskoj i Požeško-slavonskoj županiji nijedno dijete nije bilo obuhvaćeno savjetovanjem o reproduktivnom zdravlju, dok je stopa za Varaždinsku i Istarsku županiju iznosila 0,07, odnosno 0,08 za Brodsko-posavsku. Rezultati su prikazani u tablici 1. Srednjoškolci su 10.481 put potražili usluge savjetovališta (stopa na 1.000 učenika za Hrvatsku iznosila je 63,05). Po županijama, stopa je bila najviša u Šibensko-kninskoj (191,42), a najniža u Brodsko-posavskoj županiji (1,88). Savjet o reproduktivnom zdravlju potražili su 644 puta (stopa za Hrvatsku iznosila je 3,87). Stopa je bila najviša u Ličko-senjskoj (14,06), Primorsko-goranskoj (12,54) i Šibensko-kninskoj županiji (10,26). U Bjelovarsko-bilogorskoj županiji ni jedno dijete nije bilo obuhvaćeno savjetovanjem o reproduktivnom zdravlju, dok je za Varaždinsku i Dubrovačko-nerevtsku županiju stopa iznosila 0,39 (tablica 2).

U djelatnostima zdravstvene zaštite žena 2016. je godine 621 685 žena koristilo zdravstvenu zaštitu. Ostvareno je ukupno 1,917.623 posjeta, od toga 118 569 posjeta zbog planiranja obitelji (stopa na 1.000 žena fertile dobi za Hrvatsku iznosila je 121,87). Većina žena svih dobnih skupina češće se odlučivala za ordinacije koje imaju ostvaren ugovor s HZZO-om (107 594 naspram 10 975 posjeta). U djelatnostima s ugovorom s HZZO-om među pacijenticama do 16 godina najviša stopa izračunata je za Sisačko-moslavačku (1,88), odnosno Virovitičko-podravsku županiju (1,00). U Varaždinskoj županiji nijedna djevojka mlađa od 16 godina nije posjetila ginekologa zbog planiranja obitelji, dok je stopa za Vukovarsko-srijemsku županiju iznosila 0,02, a za Grad Zagreb, Brodsko-posavsku, Zadarsku i Osječko-baranjsku županiju iznosila je 0,03. U dobnom kontingentu 16-19 godina najviša stopa izračunata je za Virovitičko-podravsku (21,49), Sisačko-moslavačku (15,70), te za Međimursku županiju (14,98). Stopa je bila najniža u Zadarskoj županiji (0,13). U djelatnostima bez ugovora s HZZO-om najviša stopa do 16 godina bila je u Krapinsko-zagorskoj (1,33) i Bjelovarsko-bilogorskoj županiji (1,13). Za dob 16-19 godina stopa je bila najviša u Bjelovarsko-bilogorskoj (5,16) i Osječko-baranjskoj županiji (3,68). Rezultati su prikazani u tablici 3.

Tablica 1. Posjeti savjetovalištima učenika osnovnih škola u šk. g. 2015./2016. po županijama.

Županija	Ukupan broj učenika u OŠ*	Savjetovalište - Osnovne škole																	Ukupno	Ukupan broj posjeta na 1.000 učenika
		Problemi učenja na 1.000 učenika	Rizično ponašanje na 1.000 učenika	Broj posjeta na 1.000 učenika	Mentalno zdravlje na 1.000 učenika	Reproduktivno zdravlje na 1.000 učenika	Broj posjeta na 1.000 učenika	Kronične bolesti na 1.000 učenika	Broj posjeta na 1.000 učenika	Očuvanja i unapređenja zdravlja i zdravijeg načina života na 1.000 učenika	Broj posjeta na 1.000 učenika	Skrb o učenicima s omećenošću u psihičkom ili fizičkom razvoju na 1.000 učenika	Broj posjeta na 1.000 učenika	Savjetovanje učenika o odabiru budućeg zanimanja na 1.000 učenika	Broj posjeta na 1.000 učenika					
Hrvatska	324.460	3.203	9,87	389	1,20	1.492	4,60	794	2,45	2.960	9,12	6.861	21,15	532	1,64	3.422	10,55	19.653	60,57	
Grad Zagreb	59.940	1.144	19,09	118	1,97	517	8,63	162	2,70	1.015	16,93	990	16,52	196	3,27	887	14,80	5.029	83,90	
Zagrebačka	25.712	316	12,29	47	1,83	173	6,73	28	1,09	155	6,03	409	15,91	18	0,70	31	1,21	1.177	45,78	
Krapinsko-zagorska	9.863	42	4,26	5	0,51	3	0,30	5	0,51	18	1,83	137	13,89	19	1,93	76	7,71	305	30,92	
Sisačko-moslavačka	11.859	55	4,64	20	1,69	29	2,45	15	1,26	41	3,46	59	4,98	3	0,25	155	13,07	377	31,79	
Karlovačka	8.729	186	21,31	9	1,03	6	0,69	7	0,80	61	6,99	360	41,24	5	0,57	157	17,99	791	90,62	
Varaždinska	13.935	17	1,22	2	0,14	31	2,22	1	0,07	9	0,65	127	9,11	3	0,22	62	4,45	252	18,08	
Koprivničko-križevačka	8.956	74	8,26	8	0,89	9	1,00	15	1,67	83	9,27	62	6,92	2	0,22	95	10,61	348	38,86	
Bjelovarsko-bilogorska	9.031	61	6,75	4	0,44	4	0,44	0	0,00	4	0,44	153	16,94	2	0,22	9	1,00	237	26,24	
Primorsko-goranska	18.976	544	28,67	32	1,69	291	15,34	185	9,75	158	8,33	852	44,90	63	3,32	216	11,38	2.341	123,37	
Ličko-senjska	3.398	7	2,06	2	0,59	10	2,94	15	4,41	90	26,49	151	44,44	1	0,29	17	5,00	293	86,23	
Virovitičko-podravska	6.382	4	0,63	8	1,25	4	0,63	9	1,41	7	1,10	10	1,57	2	0,31	4	0,63	48	7,52	
Požeško-slavonska	6.055	22	3,63	2	0,33	0	0,00	0	0,00	62	10,24	103	17,01	0	0,00	0	0,00	189	31,21	
Brodsko-posavska	12.791	0	0,00	2	0,16	7	0,55	1	0,08	0	0,00	2	0,16	0	0,00	291	22,75	303	23,69	
Zadarska	13.515	183	13,54	32	2,37	74	5,48	45	3,33	327	24,20	650	48,09	27	2,00	208	15,39	1.546	114,39	
Osječko-baranjska	22.630	112	4,95	32	1,41	92	4,07	48	2,12	172	7,60	409	18,07	5	0,22	301	13,30	1.171	51,75	
Šibensko-kninska	7.309	56	7,66	4	0,55	20	2,74	52	7,11	165	22,57	725	99,19	5	0,68	126	17,24	1.153	157,75	
Vukovarsko-srijemska	14.268	28	1,96	7	0,49	3	0,21	89	6,24	138	9,67	115	8,06	34	2,38	55	3,85	469	32,87	
Splitско-dalmatinska	37.333	328	8,79	23	0,62	130	3,48	107	2,87	243	6,51	1.216	32,57	115	3,08	525	14,06	2.687	71,97	
Istarska	14.622	4	0,27	3	0,21	5	0,34	1	0,07	35	2,39	111	7,59	19	1,30	166	11,35	344	23,53	
Dubrovačko-neretvanska	9.399	0	0,00	11	1,17	2	0,21	7	0,74	139	14,79	52	5,53	10	1,06	12	1,28	233	24,79	
Međimurska	9.757	20	2,05	18	1,84	82	8,40	2	0,20	38	3,89	168	17,22	3	0,31	29	2,97	360	36,90	

* Broj djece prema izvješćima službi za školsku medicinu.

Izvor: Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis za 2016. godinu

Tablica 2. Posjeti savjetovalištima učenika srednjih škola u šk. g. 2015./2016. po županijama.

Županija	Ukupan broj učenika u SS*	Savjetovalište - Srednje škole														Ukupno	Ukupan broj posjeta na 1.000 učenika
		Problemi učenja	Broj posjeta na 1.000 učenika	Rizično ponašanje	Broj posjeta na 1.000 učenika	Mentalno zdravlje	Broj posjeta na 1.000 učenika	Kronične bolesti	Broj posjeta na 1.000 učenika	Osuvrta i unapređenja u zdravljenu načinu života	Broj posjeta na 1.000 učenika	Skrb o učenicima s oštećenjima u psihičkom ili fizičkom razvoju	Broj posjeta na 1.000 učenika	Savjetovanje učenika o odabiru budućeg zanimanja	Broj posjeta na 1.000 učenika		
Hrvatska	131.337	599	3,60	286	1,72	672	4,04	644	3,87	1.145	6,89	86	41,27	188	1,13	10.481	63,05
Grad Zagreb	27.395	192	5,40	22	0,62	222	6,24	179	5,03	438	12,31	54	27,83	28	0,79	2.125	59,73
Zagrebačka	5.793	16	2,30	3	0,43	37	5,31	24	3,44	62	8,90	0	58,69	3	0,43	554	79,49
Krapinsko-zagorska	4.273	4	0,75	1	0,19	3	0,56	5	0,94	11	2,07	4	25,80	2	0,38	167	31,44
Sisačko-moslavačka	3.926	9	1,85	16	3,29	16	3,29	3	0,62	23	4,73	0	12,13	43	8,84	169	34,76
Karlovačka	3.619	8	1,77	1	0,22	9	1,99	4	0,89	22	4,87	0	79,75	3	0,66	407	90,16
Varaždinska	6.105	3	0,39	1	0,13	8	1,04	3	0,39	8	1,04	1	16,48	2	0,26	153	19,86
Koprivničko-križevačka	3.661	4	0,88	7	1,54	7	1,54	30	6,60	41	9,02	1	13,64	1	0,22	153	33,65
Bjelovarsko-bilogorska	4.103	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	30,60	20	4,00	173	34,60
Primorsko-goranska	7.804	69	6,98	9	0,91	89	9,00	124	12,54	80	8,09	8	86,15	9	0,91	1.240	125,38
Ličko-senjska	1.192	7	4,69	0	0,00	3	2,01	21	14,06	13	8,70	0	101,07	0	0,00	195	130,52
Virovitičko-podravska	2.705	0	0,00	2	0,60	0	0,00	4	1,19	5	1,49	2	2,98	1	0,30	24	7,15
Požeško-slavonska	2.659	11	3,18	1	0,29	1	0,29	4	1,16	5	1,44	1	29,76	0	0,00	126	36,41
Brodsko-posavska	5.254	1	0,16	0	0,00	1	0,16	7	1,09	1	0,16	0	0,31	0	0,00	12	1,88
Zadarska	5.591	45	6,33	19	2,67	46	6,48	38	5,35	49	6,90	2	91,50	28	3,94	877	123,45
Osječko-baranjska	9.891	71	5,70	43	3,45	54	4,34	50	4,02	136	10,92	0	32,85	17	1,37	780	62,66
Šibensko-kninska	3.372	6	1,40	0	0,00	5	1,17	44	10,26	36	8,39	0	169,04	5	1,17	821	191,42
Vukovarsko-srijemska	5.859	0	0,00	0	0,00	0	0,00	4	0,54	3	0,40	0	15,38	0	0,00	122	16,32
Splitško-dalmatinska	15.548	131	6,58	12	0,60	37	1,86	75	3,77	107	5,38	10	61,11	21	1,06	1.609	80,87
Istarska	5.333	4	0,59	17	2,52	24	3,56	7	1,04	40	5,93	2	16,45	4	0,59	209	30,97
Dubrovačko-neretvanska	3.932	1	0,20	7	1,38	7	1,38	2	0,39	16	3,15	0	10,25	0	0,00	85	16,75
Međimurska	3.322	17	4,14	125	30,41	103	25,06	16	3,89	49	11,92	1	40,88	1	0,24	480	116,79

* Broj djece prema izvješćima službi za školsku medicinu.

Izvor: Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis za 2016. godinu

Tablica 3. Posjeti zbog planiranja obitelji u djelatnosti zdravstvene zaštite žena u 2016. godini po županijama - zdravstvene ustanove i ordinacije sa i bez ugovora s HZZO-om.

Županija	Zdravstvene ustanove i ordinacije s ugovorom s HZZO-om					Zdravstvene ustanove i ordinacije bez ugovora s HZZO-om												Sveukupan broj posjeta zbog planiranja obitelji na 1.000 žena fertile dob					
	Broj žena u skrbi	Koristilo zdr. zaštitu	Sveukupan broj posjeta	Posjeti zbog planiranja obitelji					Koristilo zdr. zaštitu	Sveukupan broj posjeta	Posjeti zbog planiranja obitelji												
				Dob žena			Adolescentice				Ukupan broj posjeta na 1.000 žena fertile dob	Dob žena			Adolescentice		Ukupan broj posjeta na 1.000 žena fertile dob						
				<16	16-19	Broj posjeta na 1.000 žena fertile dob	20+	Ostala dob				<16	16-19	Broj posjeta na 1.000 žena fertile dob	20+	Ostala dob							
Hrvatska	1.677.980	561.050	1.803.587	205	0,21	6,310	6,49	101,079	103,89	107.594	110,59	60.635	114.036	75	0,08	684	0,70	10,216	10,50	10,975	11,28	118.569	121,87
Grad Zagreb	368.194	122.312	399.516	6	0,03	1,094	5,70	22,376	116,63	23.476	122,37	17.717	27.872	0	0,00	101	0,53	2,115	11,02	2,216	11,55	25.692	133,92
Zagrebačka	120.606	48.880	148.022	22	0,30	775	10,55	9,577	130,43	10.374	141,28	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	10.374	141,28
Krapinsko-zagorska	43.440	17.283	65.291	7	0,23	225	7,48	3,346	111,22	3.578	118,93	3.846	4.378	40	1,33	45	1,50	173	5,75	258	8,58	3.836	127,51
Sisačko-moslavačka	71.029	23.069	76.269	69	1,88	575	15,70	8,816	240,68	9.460	258,27	520	537	0	0,00	0	0,00	4	0,11	4	0,11	9.464	258,37
Karlovačka	55.313	18.181	64.959	6	0,22	306	11,20	2,905	106,31	3.217	117,73	277	946	0	0,00	12	0,44	59	2,16	71	2,60	3.288	120,32
Varaždinska	64.719	20.988	71.741	0	0,00	123	3,06	2,624	65,30	2.747	68,36	481	1.300	0	0,00	1	0,02	24	0,60	25	0,62	2.772	68,98
Koprivničko-križevačka	42.971	16.367	45.654	19	0,74	298	11,56	3,664	142,15	3.981	154,45	840	1.061	0	0,00	21	0,81	88	3,41	109	4,23	4.090	158,68
Bjelovarsko-bilogorska	47.853	14.133	46.518	6	0,23	306	11,88	4,451	172,79	4.763	184,91	5.702	7.081	29	1,13	133	5,16	1918	74,46	2.080	80,75	6.843	265,65
Primorsko-goranska	130.710	40.336	112.816	12	0,18	440	6,71	6,908	105,30	7.360	112,19	3.344	10.446	0	0,00	21	0,32	1066	16,25	1.087	16,57	8.447	128,76
Ličko-senjska	17.357	5.843	20.993	1	0,10	43	4,33	898	90,34	942	94,77	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	942	94,77
Virovitičko-podravska	33.864	11.761	38.503	19	1,00	410	21,49	6,629	347,47	7.058	369,95	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	7.058	369,95
Požaško-slavonska	26.433	6.698	23.062	4	0,23	53	3,07	1519	87,93	1.576	91,23	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	1.576	91,23
Brodsko-posavska	64.687	17.029	54.920	1	0,03	125	3,54	3,499	99,01	3.625	102,57	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	3.625	102,57
Zadarska	55.539	18.695	74.335	1	0,03	5	0,13	875	23,24	881	23,40	6.412	12.373	0	0,00	36	0,96	117	3,11	153	4,06	1034	27,46
Osječko-baranjska	78.761	25.107	78.915	2	0,03	347	4,95	5,850	83,47	6.199	88,45	15.625	41.083	6	0,09	258	3,68	4.374	62,41	4.638	66,18	10.837	154,63
Šibensko-kninska	36.422	12.061	39.155	3	0,13	31	1,38	211	9,43	245	10,94	767	30	/	/	/	/	/	/	/	/	245	10,94
Vukovarsko-srijemska	62.337	21.091	62.831	1	0,02	86	2,14	1261	31,42	1.348	33,59	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	1.348	33,59
Splitško-dalmatinska	173.960	56.095	181.424	10	0,10	299	2,87	7,058	67,85	7.367	70,82	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	7.367	70,82
Istarska	91.183	34.472	94.470	8	0,17	279	5,97	4,800	102,71	5.087	108,85	3.941	5.636	0	0,00	42	0,90	214	4,58	256	5,48	5.343	114,33
Dubrovačko-neretvanska	51.043	14.499	49.039	4	0,15	96	3,51	701	25,63	801	29,28	1.163	1.293	0	0,00	14	0,51	64	2,34	78	2,85	879	32,13
Međimurska	41.559	16.150	55.154	4	0,15	394	14,98	3.111	118,28	3.509	133,41	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	3.509	133,41

Izvor: Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis za 2016. godinu

Sveukupno 198 194 (43,48 %) učenika je u šk. g. 2015./2016. na nacionalnoj razini bilo obuhvaćeno zdravstvenim odgojem. Temama reproduktivnog zdravlja bilo je obuhvaćeno 94 759 (20,79 %). Broj učenika obuhvaćenih zdravstvenim odgojem u osnovnim školama iznosio je 149 768 (46,16 %) (stopa na 1.000 učenika za Hrvatsku iznosila je 461,59). Stopa je bila najviša u Primorsko-goranskoj županiji (800,12), a najniža u Bjelovarsko-bilogorskoj (161,22). Temama o promjenama povezanim s pubertetom i higijenom bilo je obuhvaćeno ukupno 56 315 učenika (stopa na 1.000 učenika za Hrvatsku iznosila je 173,57). Stopa obuhvaćenosti bila je najviša u Krapinsko-zagorskoj (225,08), Dubrovačko-neretvanskoj (225,02) i Zadarskoj županiji (218,87). Najniža je bila u Bjelovarsko-bilogorskoj (0,22) i Virovitičko-podravskoj županiji (10,03). Rezultati su prikazani u tablici 4. Broj učenika obuhvaćenih zdravstvenim odgojem u srednjim školama iznosio je 48 426 (36,87 %) (stopa na 1.000 učenika za Hrvatsku iznosila je 291,32). Stopa je bila

najviša u Primorsko-goranskoj županiji (554,50), a najniža u Koprivničko-križevačkoj (20,67), dok u Bjelovarsko-bilogorskoj i Brodsko-posavskoj županiji ni jedan srednjoškolac nije bio obuhvaćen zdravstvenim odgojem. Temama o zaštiti reproduktivnog zdravlja bilo je obuhvaćeno ukupno 12.822 učenika (stopa na 1.000 učenika za Hrvatsku iznosila je 77,14). Stopa obuhvaćenosti bila je najviša u Šibensko-kninskoj županiji (168,34), dok u Sisačko-moslavačkoj, Bjelovarsko-bilogorskoj, Virovitičko-podravskoj, Brodsko-posavskoj i Vukovarsko-srijemskoj županiji nijedan srednjoškolac nije bio obuhvaćen ovim temama. Temama o utjecaju spolno-prenosivih bolesti bilo je obuhvaćeno 25 622 učenika (stopa na 1.000 učenika za Hrvatsku iznosila je 154,14). Stopa obuhvata bila je najviša u Međimurskoj županiji (235,28), dok u Koprivničko-križevačkoj, Bjelovarsko-bilogorskoj, Virovitičko-podravskoj i Brodsko-posavskoj županiji ovim temama u sklopu zdravstvenog odgoja nije bio obuhvaćen ni jedan srednjoškolac (tablica 5).

Tablica 4. Broj učenika i ostalih obuhvaćenih zdravstvenim odgojem u osnovnoj školi u šk. g. 2015./2016. po županijama.

Županija	Ukupan broj učenika u OŠ*	Osnovna škola											
		Pravilno pranje zuba	Broj obuhvaćen zdr. odgojem na 1.000 učenika	Skrivene kalorije	Broj obuhvaćen zdr. odgojem na 1.000 učenika	Promjene vezane uz pubertet i higijenu	Broj obuhvaćen zdr. odgojem na 1.000 učenika	Ostale teme	Broj obuhvaćen zdr. odgojem na 1.000 učenika	Ukupno učenici	Ukupan broj obuhvaćen zdr. odgojem na 1.000 učenika	Za roditelje/ staratelje	Ukupno
Hrvatska	324.460	28.522	87,91	28.041	86,42	56.315	173,57	36.890	113,70	149.768	461,59	12.321	162.089
Grad Zagreb	59.940	5.968	99,57	6.282	104,80	11.898	198,50	4.487	74,86	28.635	477,73	3.832	32.467
Zagrebačka	25.712	2.330	90,62	2.730	106,18	4.594	178,67	3.015	117,26	12.669	492,73	1.347	14.016
Krapinsko-zagorska	9.863	1.105	112,03	1.080	109,50	2.220	225,08	867	87,90	5.272	534,52	0	5.272
Sisačko-moslavačka	11.859	900	75,89	691	58,27	1.386	116,87	745	62,82	3722	313,85	0	3.722
Karlovačka	8.729	663	75,95	566	64,84	1.713	196,24	43	4,93	2985	341,96	1	2.986
Varaždinska	13.935	1.049	75,28	1.193	85,61	2.483	178,18	217	15,57	4.942	354,65	54	4.996
Koprivničko-križevačka	8.956	661	73,81	209	23,34	878	98,03	1.357	151,52	3105	346,69	13	3.118
Bjelovarsko-bilogorska	9.031	553	61,23	140	15,50	2	0,22	761	84,27	1456	161,22	0	1.456
Primorsko-goranska	18.976	2.019	106,40	1.979	104,29	3.403	179,33	7.782	410,10	15.183	800,12	2.387	17.570
Ličko-senjska	3.398	223	65,63	179	52,68	385	113,30	235	69,16	1022	300,77	0	1.022
Virovitičko-podravska	6.382	516	80,85	238	37,29	64	10,03	279	43,72	1097	171,89	96	1.193
Požeško-slavonska	6.055	0	0,00	0	0,00	647	106,85	767	126,67	1414	233,53	0	1.414
Brodsko-posavska	12.791	406	31,74	237	18,53	1.531	119,69	290	22,67	2464	192,64	0	2.464
Zadarska	13.515	1.490	110,25	1.426	105,51	2.958	218,87	811	60,01	6.685	494,64	610	7.295
Osječko-baranjska	22.630	2.110	93,24	2.067	91,34	4.540	200,62	947	41,85	9.664	427,04	0	9.664
Šibensko-kninska	7.309	962	131,62	842	115,20	1.473	201,53	1.519	207,83	4796	656,18	571	5.367
Vukovarsko-srijemska	14.268	269	18,85	1.359	95,25	3.037	212,85	0	0,00	4665	326,96	73	4.738
Splitško-dalmatinska	37.333	3.659	98,01	3.555	95,22	7.801	208,96	7.760	207,86	22.775	610,05	2.416	25.191
Istarska	14.622	1.632	111,61	1.389	94,99	2.242	153,33	1.533	104,84	6.796	464,78	130	6.926
Dubrovačko-neretvanska	9.399	998	106,18	969	103,10	2.115	225,02	2.151	228,85	6233	663,16	0	6.233
Međimurska	9.757	1.009	103,41	910	93,27	945	96,85	1.324	135,70	4.188	429,23	791	4.979

* Broj djece prema izvješćima službi za školsku medicinu.

Izvor: Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis za 2016. godinu

Tablica 5. Broj učenika i ostalih obuhvaćenih zdravstvenim odgojem u srednjoj školi u šk. g. 2015./2016. po županijama.

Županija	Ukupan broj učenika u SŠ*	Srednja škola									
		Zaštita reproduktivnog zdravlja	Broj obuhvaćen zdr. odgojem na 1.000 učenika	Utjecaj spolno prenosivih bolesti	Broj obuhvaćen zdr. odgojem na 1.000 učenika	Ostale teme	Broj obuhvaćen zdr. odgojem na 1.000 učenika	Ukupno učenici	Ukupan broj obuhvaćen zdr. odgojem na 1.000 učenika	Za roditelje/ staratelje	Ukupno
Hrvatska	131.337	12.822	77,14	25.622	154,14	9.982	60,05	48.426	291,32	7.426	55.852
Grad Zagreb	27.395	4.858	136,55	6.465	181,72	1.778	49,98	13.101	368,24	3.252	16.353
Zagrebačka	5.793	379	54,38	1.278	183,38	296	42,47	1.953	280,24	107	2.060
Krapinsko-zagorska	4.273	845	159,10	1.029	193,75	489	92,07	2.363	444,93	347	2.710
Sisačko-moslavačka	3.926	0	/	255	52,45	19	3,91	274	56,36	0	274
Karlovačka	3.619	2	0,44	836	185,20	1	0,22	839	185,87	0	839
Varaždinska	6.105	140	18,17	427	55,42	43	5,58	610	79,17	0	610
Koprivničko-križevačka	3.661	94	20,67	0	/	0	/	94	20,67	0	94
Bjelovarsko-bilogorska	4.103	0	/	0	/	0	/	0	/	0	0
Primorsko-goranska	7.804	1.319	133,37	2.083	210,62	2.082	210,52	5.484	554,50	874	6.358
Ličko-senjska	1.192	203	135,88	293	196,12	1	0,67	497	332,66	0	497
Virovitičko-podravska	2.705	0	/	0	/	882	262,73	882	262,73	100	982
Požeško-slavonska	2.659	141	40,74	498	143,89	230	66,45	869	251,08	0	869
Brodsko-posavska	5.254	0	/	0	/	0	/	0	/	0	0
Zadarska	5.591	162	22,80	986	138,80	64	9,01	1.212	170,61	23	1.235
Osječko-baranjska	9.891	1.788	143,63	2.389	191,90	267	21,45	4.444	356,98	759	5.203
Šibensko-kninska	3.372	722	168,34	953	222,20	419	97,69	2.094	488,23	0	2.094
Vukovarsko-srijemska	5.859	0	/	1.022	136,70	21	2,81	1.043	139,51	1	1.044
Splitsko-dalmatinska	15.548	1.823	91,62	4.230	212,59	2.246	112,88	8.299	417,10	615	8.914
Istarska	5.333	20	2,96	845	125,22	239	35,42	1.104	163,60	0	1.104
Dubrovačko-neretvanska	3.932	242	47,68	1.066	210,05	0	/	1.308	257,73	0	1.308
Međimurska	3.322	84	20,44	967	235,28	905	220,19	1.956	475,91	1.348	3.304

* Broj djece prema izvješćima službi za školsku medicinu.

Izvor: Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis za 2016. godinu

U Hrvatskoj je prošle godine učinjeno ukupno 6.904 prekida trudnoće. Od toga je 2.520 (36,50 %) bilo legalno induciranih, pri čemu je stopa na 1.000 žena fertile dobi za Hrvatsku iznosila 2,59. Usporedbom po županijama stopa je bila najviša u Istarskoj (7,13), Međimurskoj (5,59), Varaždinskoj (5,67), Primorsko-goranskoj (4,56) i Ličko-senjskoj županiji (4,02). Rezultati su prikazani u tablici 6.

U 2015. godini učinjeno je 226 legalno induciranih pobačaja u dobnoj skupini do 19 godina, što predstavlja 7,53 % od ukupnog broja legalno induciranih pobačaja u svim dobnim skupinama (N=3.002). Od toga su se dva odnosila na djevojke mlađe od 15 godina (0,07 %). U navedenoj dobnoj skupini rođeno je 1.121 dijete što čini 2,99 % od ukupnog broja živorođene djece u Hrvatskoj (N=37 503). Od toga je petoro rođeno od majki mlađih od 15 godina (0,01 %). Među njima je stopa pobačaja na 1 živorođeno dijete

te dobne skupine iznosila 0,40, dok je na ukupan broj roditelja u dobnoj skupini iznosila 0,50. U 2016. godini je u dobnoj skupini do 19 godina učinjeno 180 legalno induciranih pobačaja, što je 7,14 % od ukupnog broja legalno induciranih pobačaja u svim dobnim skupinama (N=2.520). Rođeno je 1.086 djece, što je 2,89 % od ukupnog broja živorođene djece u Hrvatskoj. Od toga je petoro rođeno od majki mlađih od 15 godina (0,01 %). Rezultati su prikazani u tablici 7.

Tablica 6. *Prekidi trudnoće prema prebivalištu žene za 2016. godinu.**

Županija prebivališta	Spontani	%	Legalno inducirani	%	Ostali	%	Ukupno	Broj legalno induciranih pobačaja na 1.000 žena fertile doli
Ukupno	944	13,67	2.520	36,50	3.440	49,83	6.904	2,59
Grad Zagreb	103	11,27	172	18,82	639	69,91	914	0,90
Zagrebačka	34	11,07	75	24,43	198	64,50	307	1,02
Krapinsko-zagorska	22	8,37	102	38,78	139	52,85	263	3,39
Sisačko-moslavačka	44	12,57	140	40,00	166	47,43	350	3,82
Karlovačka	34	22,97	44	29,73	70	47,30	148	1,61
Varaždinska	52	12,78	228	56,02	127	31,20	407	5,67
Koprivničko-križevačka	20	10,15	93	47,21	84	42,64	197	3,61
Bjelovarsko-bilogorska	46	25,41	66	36,46	69	38,12	181	2,56
Primorsko-goranska	63	12,55	299	59,56	140	27,89	502	4,56
Ličko-senjska	12	13,48	40	44,94	37	41,57	89	4,02
Virovitičko-podravska	26	16,15	65	40,37	70	43,48	161	3,41
Požeško-slavonska	6	10,34	17	29,31	35	60,34	58	0,98
Brodsko-posavska	48	29,27	20	12,20	96	58,54	164	0,57
Zadarska	42	11,57	117	32,23	204	56,20	363	3,11
Osječko-baranjska	67	12,96	246	47,58	204	39,46	517	3,51
Šibensko-kninska	20	16,95	52	44,07	46	38,98	118	2,32
Vukovarsko-srijemska	42	20,69	69	33,99	92	45,32	203	1,72
Splitsko-dalmatinska	108	19,12	100	17,70	357	63,19	565	0,96
Istarska	49	7,97	333	54,15	233	37,89	615	7,13
Dubrovačko-neretvanska	27	16,88	15	9,38	118	73,75	160	0,55
Međimurska	55	16,98	147	45,37	122	37,65	324	5,59
Stranci	21	28,38	15	20,27	38	51,35	74	0,02
Nepoznato	3	1,34	65	29,02	156	69,64	224	0,07

* Prema Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo.

Izvor: Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis za 2016. godinu

Tablica 7. *Broj legalno induciranih pobačaja* i živorođene djece** po dobnim skupinama žena u Hrvatskoj za 2015.-2016. godinu.*

Godina		Dob (godine) žene kada je napravljen pobačaj / rođeno dijete										Ukupno	Ukupan broj legalno induciranih pobačaja na 1 živorođeno dijete	Ukupan broj legalno induciranih pobačaja na 100 rodilja	Ukupan broj legalno induciranih pobačaja na 1.000 žena fertiline dobi	
		Adolescentice							Ostala dob							
		< 15	Broj legalno induciranih pobačaja na 1 živorođeno dijete te dobnе skupine	Broj legalno induciranih pobačaja na ukupan broj rodilja te dobnе skupine***	15-19	Broj legalno induciranih pobačaja na 1 živorođeno dijete te dobnе skupine	Broj legalno induciranih pobačaja na 100 rodilja te dobnе skupine	Broj legalno induciranih pobačaja na 1.000 žena fertiline dobi te dobnе skupine	20<	Broj legalno induciranih pobačaja na 1 živorođeno dijete te dobnе skupine	Broj legalno induciranih pobačaja na 100 rodilja te dobnе skupine					Broj legalno induciranih pobačaja na 1.000 žena fertiline dobi te dobnе skupine
2015.	Broj pobačaja N (%)	2 (0,07)	0,40	0,50	224 (7,46)	0,20	19,86	1,88	2.776 (92,5)	0,08	7,77	3,25	3.002 (100)	0,08	8,14	3,08
	Broj živorođene djece N (%)	5 (0,01)			1.116 (2,97)				36.382 (97,1)				37.503 (100)			
2016.	Broj pobačaja N (%)	0 (0)	0,00	5 (0,01)	180 (7,14)	1.081 (2,88)	16,84	1,51	2.340 (92,86)	0,06	6,49	2,74	2.520 (100)	0,07	6,84	2,59
	Broj živorođene djece N (%)	5 (0,01)			1.081 (2,88)				36.451 (97,11)				37.537 (100)			

* Prema Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo. ** Prema Državnom zavodu za statistiku. *** Ukupan broj rodilja je premalen da bi se mogla računati stopa na 100 rodilja.

Izvori: Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis za 2016. godinu, Državni zavod za statistiku RH: Vitalna statistika: Živorođeni prema starosti majke i redu rođenja djeteta

RASPRAVA

Odgovornost je svake države da usmjeri svoje napore u razvijanje poticajne „klime“ za brigu o reproduktivnom zdravlju svojih građana. Spolnost u 21. stoljeću ne smije biti tabu. Paradoksnost je kolika je izloženost seksualnim sadržajima u gotovo svim aspektima života (poglavito putem medija), dok s druge strane podatci svjedoče o milijunima djevojaka širom svijeta koje ne koriste kontracepciju, rađaju u dobi od 15 do 19 godina, ili se podvrgavaju nestručno izvedenim prekidima trudnoće (2,3,10). Uža zajednica, ali i društvo u cjelini, stoga su pozvani da osnaže djecu i mlade kako bi mogli adekvatno „konzumirati“ informacije takvog sadržaja koje ih svakodnevno okružuju. Sustavi zdravstva i školstva pri tome su nezaobilazne karike.

S aspekta organizacije zdravstvene zaštite, a značajno za populaciju u dobi 7-19 godina i temu ovog rada, u Hrvatskoj se ističe zajednički nazivnik na nacionalnoj razini, tj. segment preventivne i specifične zdravstvene zaštite povjeren je timovima školske i sveučilišne medicine (174 tima), a pretežito kurativni segment povjeren je općim i obiteljskim (2.293 tima s punim, odnosno 13 timova s djelomičnim radnim vremenom) te ginekološkim timovima (275 timova sa i 51 tim bez ugovora s HZZO-om) (11). Prisutna neujednačenost u potpunosti „Mreže javne zdravstvene službe“ – ako se uspoređi broj potrebnih timova školske medicine s brojem aktualnih, od manjka do „nadstandarda“ (12) – zasigurno utječe na mogućnost češćeg „izlaska na teren“, pogotovo u svrhu edukativnih aktivnosti.

Analizirajući dobivene rezultate posebno valja obratiti pozornost na Varaždinsku županiju. U njoj je bila prisutna druga najniža stopa posjeta savjetovalištim učenika osnovnih škola i ukupno (18,08) i što se tiče tema o reproduktivnom zdravlju (0,07). Slično je i sa srednjoškolcima kod kojih je stopa posjeta savjetovalištim na temu reproduktivnog zdravlja također bila druga najniža među županijama (0,39), dok je ukupna stopa posjeta bila peta najniža (19,86). Nijedna djevojka mlađa od 16 godina nije u toj županiji 2016. godine posjetila ginekologa, dok je u dobnoj skupini 16-19 godina stopa posjeta bila peta najniža među županijama (3,06). Broj učenika obuhvaćenih zdravstvenim odgojem u osnovnoj školi bio je prosječan. Ukupna stopa iznosila je 354,65, dok je stopa obuhvata temama povezanim s pubertetom i higijenom iznosila 178,18. Što se srednjoškolaca tiče, broj učenika obuhvaćenih zdravstvenim odgojem opet je bio među najnižima, ukupna stopa iznosila je 79,17, stopa obuhvata temama o zaštiti reproduktivnog zdravlja 18,17, a o utjecaju spolno-prenosivih bolesti 79,17. Stoga ne iznenađuje podatak da se prema broju legalno induciranih pobačaja Varaždinska županija nalazila na drugom mjestu, sa stopom od 5,67. Slična je situacija i u Istarskoj županiji, koja je imala najvišu stopu pobačaja (7,13) (11).

Situacija u nekim drugim županijama nije ovako jasna. Primjerice, u Bjelovarsko-bilogorskoj i Virovitičko-podravskoj županiji sukladno Mreži nedostaje po jedan tim, imale su niske stope posjeta savjetovalištim, kako osnovnoškolaca, tako i srednjoškolaca, nisku stopu obuhvata zdravstvenim odgojem, kako u osnovnoj tako i u srednjoj školi, s time da nijedan srednjoškolac nije bio obuhvaćen temama bilo iz zaštite reproduktivnog zdravlja ili iz utjecaja spolno-prenosivih bolesti. S druge strane, iskazane su visoke stope posjeta ginekolozima zbog planiranja obitelji, poglavito u dobnoj skupini od 16 do 19 godina (stopa za Virovitičko-podravsku županiju bila je najviša, 21,49), te su imale prosječnu stopu legalno induciranih pobačaja (2,56, odnosno 3,41). Primorsko-goranska županija, s druge strane, posjeduje „nadstandard“ u broju timova školske medicine, imala je najviše stope posjeta savjetovalištim, kako osnovnoškolaca (123,37), tako i srednjoškolaca (125,38), također, najviše stope obuhvata zdravstvenim odgojem, kako osnovnoškolaca (800,12) tako i srednjoškolaca (554,50). Međutim, stopa posjeta ginekolozima zbog planiranja obitelji bila je ispodprosječna, u djevojaka <16 iznosila je 0,18, odnosno u dobi 16-19 godina iznosila je 6,71. Primorsko-goranska županija (PGŽ) bila je četvrta po stopi legalno induciranih pobačaja u Hrvatskoj (4,56) (11).

Koliko god podatci po županijama variraju, međusobno se podcrtavajući ili sukobljavajući, nameće se zajednički nazivnik, odnosno zaključak kako postoji potreba za dodatnim intervencijama u unaprijeđenje reproduktivnog zdravlja školske djece u Hrvatskoj. Naime, neodgovorno spolno ponašanje u adolescenciji može imati neposredne i dugoročne posljedice. Radovi ukazuju kako su upravo rano započinjanje seksualnog života, veći broj partnera, te neuporaba kondoma rizični čimbenici koji mogu doprinijeti razvoju posljedica i komplikacija (13,14).

U tom svjetlu treba promatrati rezultate istraživanja provedenog još 2007. godine o spolnom ponašanju, znanju i stavovima 595 učenika drugih razreda četiriju srednjih škola u PGŽ. Pokazano je da je iskustvo spolnog odnosa imalo 29,6 % ispitanika. Najviše je spolno aktivnih adolescenata prvi spolni odnos imalo upravo u dobi od 16 godina. Nešto manje od tri četvrtine ispitanika imalo je jednog ili dva partnera. Što se kontracepcije tiče, 69,2 % ispitanika rabilo je kondom, 10,5 % hormonska kontracepcijska sredstva, a gotovo 20 % spolno aktivnih adolescenata nije koristilo nikakvu metodu zaštite. Kondom pri prvom spolnom odnosu koristilo je 42,6 % spolno aktivnih adolescenata (15). Te godine su među djevojkama do 19 godina učinjena 423 legalno inducirana pobačaja (9,2 %, N=4.573). Među djevojkama mlađim od 15 godina učinjeno ih je 11 (0,24 %). Godine 2015. učinjeno je 226 legalno induciranih pobačaja (7,53 %, N= 3.002).

Među djevojkama mlađim od 15 godina učinjena su dva (0,07 %). Godine 2016. učinjeno je 180 pobačaja (7,14 %, N=2.520). Među djevojkama mlađim od 15 godina nije učinjen nijedan pobačaj (11). Premda bi se moglo zaključiti kako broj pobačaja među djevojkama do 19 godina stagnira ili je u blagom padu, također treba istaknuti kako je 2015. godine među njima rođeno 1.121 dijete (2,99 %, N=37.503), dok je 2016. godine rođeno 1.086 djece (2,99 %, N=37.537). Ako se dobna skupina dodatno stratificira, među djevojkama mlađim od 15 godina, dakle najvjerojatnije učenicama osmih razreda osnovne škole, rođeno je petoro djece (0,01 %) (16).

Međutim, briga o reproduktivnom zdravlju djece i mladih ne smije se limitirati samo na brojanje učinjenih pobačaja i sprječavanje neželjene trudnoće. Odnosi se i na spolno prenosive bolesti i novotvorine. Godine 2016. su u djelatnosti opće medicine u populaciji 7-19 godina (N= 556 968) (17) utvrđena dva slučaja sifilisa, dvije gonokokne infekcije i tri slučaja bolesti uzrokovane HIV-om (11). Spolno prenosive infekcije (SPI) u adolescenata sve su veći epidemiološki i zdravstveni problem, jer od oko 15 milijuna novih slučajeva SPI u svijetu, četvrtina otpada upravo na adolescentnu populaciju. Takva visoka prevalencija SPI-a u adolescenata rezultat je mnogih čimbenika – od (neodgovornog) spolnog ponašanja, pa do bioloških, socijalnih i epidemioloških uzročnika (18).

U izvanbolničkoj djelatnosti hitne medicinske pomoći utvrđena je jedna zloćudna novotvorina vrata maternice (11). I samo ta jedna je previše i povlači pitanje o percepciji važnosti prevencije cijepljenjem protiv humanog papiloma virusa (HPV), pogotovo među adolescentima. Procjenjuje se da je oko 60 % spolno aktivnih žena i muškaraca bilo u kontaktu s HPV-om, koji doprinosi pojavi raka vrata maternice, od kojeg u Hrvatskoj godišnje oboli oko 310 žena, od čega ih 35 % izgubi borbu za život. Najkritičnija dob za infekciju je upravo razdoblje adolescencije. S epidemiološkog aspekta osobito zabrinjava podatak da se rak vrata maternice sve češće dijagnosticira ženama mlađe životne dobi (19). Ako se učini usporedba odaziva na cijepljenje po županijama. Grad Zagreb je 2016. godine zabilježio oko 14 % odaziva u ciljanoj populaciji adolescenata, a najveći je odaziv bio u Rijeci, Istri i Međimurju, gotovo do 50 % (20).

Navedeni podatci dodatno potcrtavaju važnost pravovremenog posjeta ginekologu. Preporuča se kako bi roditelji djevojaka trebali izabrati ginekologa za svoju kćer nakon što napuni 12 godina, a sa 16 godina to može i djevojka sama bez pratnje roditelja. Pogotovo odluka o stupanju u spolni odnos zahtijeva proaktivan pristup, jer bi mu obavezno trebao prethoditi odlazak ginekologu. Ili bar unutar tri mjeseca od stupanja u

spolni odnos (21). Bez obzira na razlike među županijama neophodno je da se broj posjeta ginekologu značajno poveća na nacionalnoj razini. Kao dodatni „osiguratelj“ trebaju služiti savjetovališta o reproduktivnom zdravlju u kojima također treba težiti većem broju posjeta, naročito onih spontanijih, po principu „otvorenih vrata“ (15, 22). Važno je naglasiti kako je ginekološki pregled u savjetovalištu za više od polovice djevojaka prvi ginekološki pregled i to nakon prosječno više od dvije godine spolnog iskustva (23).

Spolno zdravlje adolescenata vrlo je osjetljivo područje i ne smije se promatrati samo s obzirom na potencijalne zdravstvene rizike i neposredne i dugoročne posljedice, već i s obzirom na kompleksne čimbenike koji utječu na seksualno ponašanje. Ono nije samo odraz osobnih značajki pojedinca, već je određeno utjecajima okoline u kojoj mladi žive, osobito obitelji, vršnjaka i školskog okruženja (13,24). Podatci o broju posjeta savjetovalištim i korištenju zdravstvenih usluga iz područja zdravstvene zaštite žena, odnosno provedbi zdravstvenog odgoja u školama, mogu ilustrirati koliko sustav može utjecati na zdravlje pojedinca, ali i koliko je značajno da pojedinac, svjestan važnosti skrbi o vlastitom zdravlju, proaktivno „aktivira“, tj. „konzumira“ zdravstvene usluge. Ako se propust sustava preklopi s manjkom proaktivnog razmišljanja o vlastitom zdravlju, to sinergistički može dovesti do nezadovoljavajuće razine reproduktivnog zdravlja.

Rastući broj istraživanja zdravstvene pismenosti u populaciji djece i mladih u svijetu ukazuje na povezanost niske razine zdravstvene pismenosti s lošim zdravstvenim ishodom u djece, povećanjem troškova zdravstvene zaštite i povećanim mortalitetom. Također je opće-poznato da je niža razina zdravstvene pismenosti direktno povezana s oskudnim korištenjem preventivne zdravstvene zaštite. Istaknuta je važnost unapređivanja sve tri razine zdravstvene pismenosti (funkcionalne, interaktivne i kritičke) u svrhu zaštite reproduktivnog zdravlja među adolescenticama (25-28).

Smatra se da u zdravstvenom sustavu postoji tzv. „informacijska asimetrija“ između korisnika i pružatelja zdravstvenih usluga (29). Ona je posebno značajna za populaciju školske djece. Kanadsko istraživanje objavljeno 2011. godine osvrnulo se upravo na činjenicu da adolescenti imaju specifične potrebe i probleme kojima zdravstveni sustav često ne izlazi u susret (28). Očito je slična situacija prisutna i u Hrvatskoj uzme li se u obzir broj posjeta savjetovalištim i ginekolozima s jedne i broj pobačaja, trudnoća i SPI-a s druge strane (premda prema prikazanim podacima njihova učestalost nije velika, ukazuje na postojanje problema). Upravo se ovdje otvara prostor za dodatne intervencije, odnosno drugačiji, proaktivan pristup sinhronim djelovanjem sustava zdravstva i školstva. Naime, evi-

dentno je da postojeći obuhvat programima predviđenim aktivnostima liječnika školske medicine i ostalih djelatnosti u nastavi u nekim županijama nije dovoljan, dok u drugim postoji, ali možda zahtijeva promjenu metodologije – veći broj timova školske i adolescentne medicine po županijama. Zdravstveni djelatnici pozvani su da u suradnji sa stručnjacima iz drugih područja pomognu premostiti ove barijere smještanjem aktivnosti unaprjeđenja zdravstvene pismenosti u razvojno i kontekstualno adekvatnija okruženja, koja će adolescente aktivno uključiti u proces učenja (28). Radovi ukazuju na važnost da se aktivnosti unaprjeđenja zdravstvene pismenosti pokušaju ili integrirati u postojećim predmetima u kurikulumu, ili da se ponude kao ekstrakurikularne aktivnosti (30).

Na tragu navedenog, kao jedan od pravaca budućeg djelovanja može se predložiti primjer jačanja ekstrakurikularnih aktivnosti kojima se unaprjeđuje reproduktivna zdravstvena pismenost. Temeljem prikazanih podataka može se zaključiti kako bi intervenciju trebalo smjestiti u osme razrede osnovne škole. Naime, zdravstvena pismenost mijenja zdravstveno ponašanje (31), a u dobi od 14 do 15 godina upravo to se i želi postići.

ZAKLJUČCI

Podatci o reproduktivnom zdravlju školske djece izneseni u ovom radu ukazuju na potrebu za dodatnim intervencijama. Dosadašnje aktivnosti, bilo na lokalnoj, županijskoj ili čak nacionalnoj razini očito nisu pravovremene i dostatne uzme li se u obzir broj spolno prenosivih bolesti, poroda i pobačaja u školskoj dobi, pa čak i pojavnost malignih bolesti. Premda prema prikazanim podatcima njihovo učestalost nije velika, a u usporedbi s drugim zemljama Hrvatska ima dobre zdravstvene pokazatelje, s obzirom na populaciju u fokusu svaki navedeni broj treba sagledati s velikom pozornošću.

Sagledavajući podatke o broju posjeta ginekolozima ili savjetovalištima u ambulantama školske medicine, očito je kako još nije razvijena kultura proaktivnog razmišljanja o vlastitom zdravlju među školskom populacijom. To dodatno podcrtava potrebu njihovog osnaživanja proaktivnim pristupom od strane sustava. Međutim, obuhvat temama o reproduktivnom zdravlju u školama značajno varira po županijama – ovisi o broju timova školske medicine - pa se mogu identificirati i one u kojima ni jedan srednjoškolac nije bio obuhvaćen navedenim sadržajima. „Snimka stanja“ poziva na intervenciju jer, pogotovo u slučaju tzv. „starijih maloljetnika“, neznanje ne smije biti opravdanje.

Navedeni podatci svjedoče o nemoći izoliranih pristupa problematici reproduktivnog zdravlja mladih.

Predstavljaju podlogu za razvoj intervencija unaprjeđenja zdravstvene pismenosti, upravo među školskom populacijom, sinhronim pristupom stručnjaka iz područja zdravstva i školstva. Kao jedan od pravaca budućeg djelovanja može se predložiti jačanje ekstrakurikularnih aktivnosti kojima se unaprjeđuje reproduktivna zdravstvena pismenost.

L I T E R A T U R A

1. Reproductive health [Internet]. World Health Organization [cited 2017 Jul 17]. Available from: http://www.who.int/topics/reproductive_health/en/
2. Sexual and reproductive health. WHO releases new fact sheets on adolescent contraceptive use [Internet]. World Health Organization [cited 2017 Jul 17]. Available from: <http://www.who.int/reproductivehealth/topics/adolescence/contraceptive-use/en/>
3. Darroch JE, Woog V, Bankole A, Ashford LS. Adding It Up: Costs and Benefits of Meeting the Contraceptive Needs of Adolescents. New York: Guttmacher Institute, 2016 [Internet]. Guttmacher Institute [cited 2017 Jul 17]. Available from: <https://www.guttmacher.org/report/adding-it-meeting-contraceptive-needs-of-adolescents>
4. Media centre. Female genital mutilation [Internet]. World Health Organization [cited 2017 Jul 19]. Available from: <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs241/en/>
5. Action Plan for Sexual and Reproductive Health: Towards achieving the 2030 Agenda for Sustainable Development in Europe – leaving no one behind. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe, 2016 [Internet]. WHO Regional Office for Europe [cited 2017 Sept 17]. Available from: http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0003/322275/Action-plan-sexual-reproductive-health.pdf?ua=1
6. Ustav Republike Hrvatske [Internet]. Zakon.HR (pročišćeni tekstovi zakona) [cited 2017 Jul 17]. Available from: <http://www.zakon.hr/z/94/Ustav-Republike-Hrvatske>
7. Zakon o zdravstvenoj zaštiti [Internet]. Zakon.HR (pročišćeni tekstovi zakona) [cited 2017 Jul 17]. Available from: <https://www.zakon.hr/z/190/Zakon-o-zdravstvenoj-zaštiti>
8. Pravobraniteljica izlagala na 24. godišnjoj konferenciji hrvatskih psihologa [Internet]. Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova RH [cited 2017 Jul 19]. Available from: <http://www.prs.hr/index.php/suradnja/druge-suradnje/2059-pravobraniteljica-izlagala-na-24-godisnjoj-konferenciji-hrvatskih-psihologa>
9. Dahlgren G, Whitehead M. Policies and Strategies to Promote Social Equity in Health. Stockholm: Institute of Futures Studies, 1991.
10. Sexual and reproductive health. [Internet]. World Health Organization [cited 2017 Aug 15]. Available from: <http://www.who.int/reproductivehealth/topics/adolescence/en/>
11. Stevanović R, Capak K, Benjak T, ur. Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis za 2016. godinu (WEB izdanje). Za-

greb: Hrvatski zavod za javno zdravstvo, 2017[Internet]. Hrvatski zavod za javno zdravstvo [cited 2017 Oct 12]. Available from: <https://www.hzjz.hr/hrvatski-zdravstveno-statisticki-ljetopis/hrvatski-zdravstveno-statisticki-ljetopis-za-2016/>

12. Mreža javne zdravstvene službe [Internet]. Narodne novine [cited 2017 Sept 12]. Available from: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2012_09_101_2236.html

13. Kuzman M. Adolescencija, adolescenti i zaštita zdravlja. *Medicus* 2009; 18(2): 155-72.

14. Kanato M, Saranrittichai K. Early experience of sexual intercourse – a risk factor for cervical cancer requiring specific interventions for teenagers. *Asian Pac J Cancer Prev* 2006; 7(1): 151-3.

15. Dabo J, Malatestinić Đ, Janković S, Bolf Malović M, Kosanović V. Zaštita reproduktivnog zdravlja mladih – modeli prevencije. *Medicina* 2008; 44(1): 72-9.

16. Stanovništvo: Vitalna statistika: Živorodeni prema starosti majke i redu rođenja djeteta [Internet]. Državni zavod za statistiku RH [cited 2017 Jul 17]. Available from: <http://www.dzs.hr/>

17. Procjene stanovništva RH u 2016. [Internet]. Državni zavod za statistiku RH [cited 2017 Sept 17]. Available from: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2017/07-01-03_01_2017.htm

18. Šikanić Dugić N. Spolno prenosive infekcije u adolescenata. *Medicus* 2010; 19(1): 13-8.

19. Obilježeni Dan mimoza i Nacionalni dan borbe protiv raka vrata maternice [Internet]. Hrvatski zavod za javno zdravstvo [cited 2017 Aug 3]. Available from: <https://www.hzjz.hr/ravnateljstvo/obiljezen-deseti-dan-mimoza-i-sesti-nacionalni-dan-borbe-protiv-raka-vrata-maternice/>

20. HZJZ nabavio cjepivo protiv HPV-a i DTP-a [Internet]. N1 [cited 2017 Aug 3]. Available from: <http://hr.n1info.com/a111997/Sci-Tech/HZJZ-nabavio-cjepivo-protiv-HPV-a-i-DTP-a.html>

21. Marton U. Moj prvi ginekološki pregled [Internet]. Zdravlje – Hrvatski zavod za javno zdravstvo [cited 2017 Jul 18]. Available from: <http://javno-zdravlje.hr/moj-prvi-ginekoloski-pregled/>

22. Džepina M, Čavlek T, Juhović Markus V. Savjetovalište za mlade. *Medicus* 2009; 18(2): 227-35.

23. Džepina M, Posavec M. Reproaktivno zdravlje mladih u Hrvatskoj [Internet]. Hrvatsko društvo obiteljskih doktora [cited 2017 Sept 17]. Available from: http://www.hdod.net/rad_drustva/Reprod_zdrav_mladih_u_HR_2012.pdf

24. Burack R. Teenage Sexual Behaviour: Attitudes Towards and Declared Sexual Activity. *Br J Fam Plan* 1999; 24(4): 145-8.

25. DeWalt DA, Hink A. Health literacy and child health outcomes: a systematic review of the literature. *Pediatrics* 2009;124 (Suppl 3):S265-74.

26. Nielsen-Bohlman L, Panzer A, Kindig D. Health Literacy: A Prescription to End Confusion. Washington, D.C.: National Academy Press, 2004.

27. Pignone M, DeWalt DH, Sheridan S, Berkman N, Lohr KN. Interventions to Improve Health Outcomes for Patients with Low Literacy. *J Gen Intern Med* 2005; 20(2): 185-92.

28. Banister EM, Begoray DL, Daly LK. Responding to adolescent women's reproductive health concerns: empowering clients through health literacy. *Health Care Women Int* 2011; 32(4): 344-54.

29. Zweifel P, Breyer F, Kifmann M. *Health Economics*. 2nd Ed. Heidelberg: Springer, 1997.

30. Abrams MA, Klass P, Dreyer BP. Health literacy and children: recommendations for action. *Pediatrics* 2009; 124 (Supl. 3): 327-31.

31. Nutbeam D. The evolving concept of health literacy. *Soc Sci Med* 2008; 67: 2072-8.

SUMMARY

REPRODUCTIVE HEALTH ASSESSMENT OF CROATIAN SCHOOLCHILDREN IN THE 2015-2016 ACADEMIC YEAR

I. SORTA-BILAJAC TURINA^{1,2} and Đ. MALATESTINIĆ^{1,2,3}

¹Teaching Institute of Public Health of the Primorje-Gorski Kotar County, ²University of Rijeka, School of Medicine and ³Administrative Department for Health Care of the Primorje-Gorski Kotar County, Rijeka, Croatia

The aim of the study was to assess the frequency of health service usage, coverage of health education and reproductive health status of schoolchildren in the 2015-2016 academic year by counties according to statistical indicators from annual reports of the Croatian Institute of Public Health and Central Bureau of Statistics. *Methods:* The following parameters were analyzed: number of elementary and high-school student visits to counseling centers; number of visits to women's healthcare services by age groups; number of elementary and high-school students enrolled in health education; number of abortions according to permanent residence; and number of legally induced abortions and live births by age groups. On calculation of rates, data on the number of students, number of women of fertile age, number of childbearing women and number of live births were used. The following figures were calculated: number of student visits to counseling centers *per* 1000 students in total and by reason, by counties; number of visits to women's healthcare services *per* 1000 women of fertile age, by age groups, by counties; number of students enrolled in health education *per* 1000 students, in total and by topic, by counties; number of legally induced abortions *per* 1000 women of fertile age, by counties; and number of legally induced abortions *per* one live birth *per* 100 childbearing women, i.e. *per* 1000 women of fertile age, by age groups. *Results:* Elementary school students used counseling services on 19,653 occasions; the lowest rate *per* 1000 students was recorded in the Virovitica-Podravina County (7.52). Advice on reproductive health was requested 794 times; the highest rate was found in the Primorje-Gorski Kotar County (9.75). High-school students sought counseling services on 10,481 occasions; the lowest rate was recorded in the Brod-Posavina County (1.88). Advice on reproductive health was requested 644 times; the highest rate was found in the Lika-Senj County (14.06). Concerning the women's healthcare services used by the <16 age group, the highest rate was recorded in the Sisak-Moslavina County (1.88). In the Varaždin County, no girl aged <16 visited a gynecologist. In the 16-19 age group, the highest rate was found in the Virovitica-Podravina County (21.49) and lowest in the Zadar County (0.13). The overall number of elementary school students enrolled in health education was 149,768; the highest rate *per* 1000 students was recorded in the Primorje-Gorski kotar County (800.12). The overall number of high-school students was 48,426; the highest rate was found in the Primorje-Gorski Kotar County (554.50). The highest rate of legally induced abortions *per* 1000 women of fertile age was found in the Istria (7.13), Međimurje (5.59), Varaždin (5.67), Primorje-Gorski Kotar (4.56) and Lika-Senj (4.02) Counties. The rate of legally induced abortions *per* 100 childbearing women in the <19 age group was 16.84, and *per* 1000 women of fertile age in the <19 age group it was 1.51. *Discussion:* The culture of proactive thinking about one's own health was found to be insufficiently developed among schoolchildren (uneven number of visits to counseling centers and to women's health care services), resulting in abortions, sexually transmitted diseases, and neoplasms in the population up to 19 years of age. The need of their empowerment through systematic proactive approaches is emphasized. Current promotion of health education varies considerably among counties and, given the presented indicators and the results obtained, is either insufficient or requires change in the methodology. The possible direction for future action may be strengthening of extracurricular activities to improve reproductive health literacy among schoolchildren. *Conclusion:* The data presented provide the basis for health literacy interventions through synchronous approach by healthcare and education professionals. Sexuality in the 21st century should not be a taboo. Health literacy changes health behavior.

Key words: reproductive health, students, health education, health literacy, Croatia

ERRATUM

U Tablici 7. došlo je do tiskarske pogreške. U nastavku je ispravljena Tablica.

Tablica 7. Broj legalno induciranih pobačaja* i živorođene djece** po dobnim skupinama žena u Hrvatskoj za 2015.-2016. godinu.

Godina		D o b (godine) žene kad je napravljen pobačaj / rođeno dijete											Ukupno	Ukupan broj legalno induciranih pobačaja na 1 živorođeno dijete	Ukupan broj legalno induciranih pobačaja na 100 rođilja	Ukupan broj legalno induciranih pobačaja na 1.000 žena fertile dobi
		Adolescentice							Ostala dob							
		<15	Broj legalno induciranih pobačaja na 1 živorođeno dijete te dobne skupine	Broj legalno induciranih pobačaja na ukupan broj rođilja te dobne skupine***	15-19	Broj legalno induciranih pobačaja na 1 živorođeno dijete te dobne skupine	Broj legalno induciranih pobačaja na 100 rođilja te dobne skupine	Broj legalno induciranih pobačaja na 1.000 žena fertile dobi te dobne skupine	20<	Broj legalno induciranih pobačaja na 1 živorođeno dijete te dobne skupine	Broj legalno induciranih pobačaja na 100 rođilja te dobne skupine	Broj legalno induciranih pobačaja na 1.000 žena fertile dobi te dobne skupine				
2015.	Broj pobačaja N (%)	2 (0,07)	0,40	0,50	224 (7,46)	0,20	19,86	1,88	2.776 (92,5)	0,08	7,77	3,25	3.002 (100)	0,08	8,14	3,08
	Broj živorođene djece N (%)	5 (0,01)			1.116 (2,97)				36.382 (97,1)				37.503 (100)			
2016.	Broj pobačaja N (%)	0 (0)	0,00	0,00	180 (7,14)	0,17	16,84	1,51	2.340 (92,86)	0,06	6,49	2,74	2.520 (100)	0,07	6,84	2,59
	Broj živorođene djece N (%)	5 (0,01)			1.081 (2,88)				36.451 (97,11)				37.537 (100)			

* Prema Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo.

** Prema Državnom zavodu za statistiku.

*** Ukupan broj rođilja je premali da bi se mogla računati stopa na 100 rođilja.

Izvori: Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis za 2016. godinu

Državni zavod za statistiku RH: Vitalna statistika: Živorođeni prema starosti majke i redu rođenja djeteta

Iva Sorta-Bilajac <sorta.iva@gmail.com>

Dopuštenje za korištenje rada kao završnog specijalističkog rada

Broj poruka: 2

Iva Sorta-Bilajac <sorta.iva@gmail.com>

21. studenoga 2018. u 15:36

Prima: kes petar <kespetar@gmail.com>

Poštovani Profesore Kes,

obraćam Vam se kao Uredniku AMC sa zamolbom za dopuštenje za korištenje mog rada PROCJENA REPRODUKTIVNOG ZDRAVLJA ŠKOLSKE DJECE U HRVATSKOJ ZA ŠKOLSKU GODINU 2015./2016. kao završnog specijalističkog rada na PDS-u Javnozdravstvena medicina.

S poštovanjem,

Izv.prof.dr.sc. Iva Sorta-Bilajac Turina, dr.med.

Odjel socijalne medicine, Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije

Katedra za zdravstvenu ekologiju, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci

Odjel za biotehnologiju Sveučilišta u Rijeci

Krešimirova 52a, Rijeka

tel: 051/358729

mob: 091/4712837, 091/2030867

e-mail: sorta.iva@gmail.com, iva.sorta-bilajac@zzjzpgz.hr, iva.sorta@medri.uniri.hr

*Iva Sorta-Bilajac Turina, MD, PhD**Assoc. Prof. of Medical Ethics**Department of Social Medicine, Teaching Institute of Public Health of the Primorje - Gorski Kotar County**Department of Environmental Medicine, University of Rijeka School of Medicine**Department of Biotechnology of the University of Rijeka**Krešimirova 52a, Rijeka**phone: +385 (0)51 358729**cell: +385 (0)91 4712837, +385 (0)91 2030867**e-mail: sorta.iva@gmail.com, iva.sorta-bilajac@zzjzpgz.hr, iva.sorta@medri.uniri.hr*

kes petar <kespetar@gmail.com>

21. studenoga 2018. u 21:34

Prima: Iva Sorta-Bilajac <sorta.iva@gmail.com>

Izv.prof.dr.sc. Iva Sorta-Bilajac Turina, dr.med.,

Poštovana,

iskoristite svoj rad PROCJENA REPRODUKTIVNOG ZDRAVLJA ŠKOLSKE DJECE U

HRVATSKOJ ZA ŠKOLSKU GODINU 2015./2016. na najbolji mogući način

uključivo i kao završni specijalistički rad na PDS-u Javnozdravstvena medicina.

S poštovanjem,

prof.dr.sc. Petar Kes,

glavni urednik AMC-a

[Citirani tekst je skriven]

ŽIVOTOPIS

Osobni podaci

Prezime
Ime
Datum rođenja
Mjesto rođenja
Državljanstvo
Nacionalnost
Kućna adresa
Bračno stanje
Zaposlenje

Sorta-Bilajac Turina

Iva
03. 04. 1976.
Rijeka
hrvatsko
Hrvatica
Šetalište XIII. divizije 42, 51000 Rijeka, HR
udana, majka jednog djeteta
Odjel socijalne medicine, Nastavni zavod za javno zdravstvo PGŽ
Katedra za zdravstvenu ekologiju, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci
Odjel za biotehnologiju Sveučilišta u Rijeci
Krešimirova 52a, 51000 Rijeka, HR
Tel/Fax: 051/358-729
E-mail: iva.sorta-bilajac@zzjzpgz.hr, iva.sorta@medri.uniri.hr,
sorta.iva@gmail.com

Matični broj znanstvenika
Broj licence:

269953
18272

Radno iskustvo

02.06.2014. -
31.12.2013. -
03.06.2002. – 30.12.2013.

2001. - 2005.
01.02.2001. - 31.01.2002.

Katedra za zdravstvenu ekologiju, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci
Odjel socijalne medicine, Nastavni zavod za javno zdravstvo PGŽ
Katedra za društvene i humanističke znanosti u medicini, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci
Vaterpolo klub „Kvarner“ iz Opatije, pomoćni liječnik
Dom zdravlja Opatija, liječnik pripravnik

Obrazovanje

2016. – 2018.

Poslijediplomski stručni studij „Javnozdravstvena medicina“ na Školi narodnog zdravlja „A. Štampar“ - Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

2014. -

Specijalizacija iz Javnozdravstvene medicine

2001. - 2005.

Poslijediplomski znanstveni studij “Biomedicina” na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci

1994. - 2001.

Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci (studij Medicine)

1990. - 1994.

Osnovna muzička škola “Ino Mirković” u Opatiji

1990. - 1994.

Gimnazija “Eugen Kumičić” u Opatiji

1982. - 1990.

Osnovna škola “Ljubomir Mrakovčić” u Opatiji

Stručni, znanstveni i znanstveno-nastavni naslovi

04. 07. 2018.

Znanstveni savjetnik

02. 06. 2014.

Naslovni izvanredni profesor, Katedra za zdravstvenu ekologiju, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci

22. 02. 2012.

Viši znanstveni suradnik

07. 07. 2011.

Položen stručni ispit za doktore medicine

01. 12. 2008.

Docent, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci

09. 09. 2008.

Znanstveni suradnik

01. 12. 2007.

Suradnik u suradničkom zvanju i na radnom mjestu viši asistent, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci

30. 11. 2007.

Doktor biomedicinskih znanosti, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci

01. 02. 2006.

Suradnik u suradničkom zvanju i na radnom mjestu asistent, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci

08. 02. 2005.

Magistar biomedicinskih znanosti, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci

29. 12. 2004.

Znanstveni novak u suradničkom zvanju asistenta (projekt 0062019)

03. 06. 2002.

Znanstveni novak (projekt 062014; projekt 0062019)

26. 05. 2002.

Položen ispit za predavača prve pomoći u nastavi za vozače vozila na motorni pogon (Hrvatski crveni križ)

10. 01. 2001.

Doktor medicine, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci

**Znanstveno i stručno
usavršavanje**
kontinuirano

04.-07.07.2018.	Trajna edukacija putem stručnih i znanstvenih predavanja u sklopu Ciklusa trajne izobrazbe liječnika HLK i HLZ
listopad 2017. -	Tečaj: PUB HUB “Zdravstveni sustavi i zdravstvena politika – Black Box Thinking”, u organizaciji Motovunske ljetne škole unapređenja zdravlja i Centra za istraživanje i promicanje najboljih zdravstvenih praksi Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Motovun, HR
05.-08.07.2017.	Ciklus radionica “Upravljanje palijativnom skrbi”, u organizaciji PUB HUB i Škole narodnog zdravlja "Andrija Štampar" Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, HR
08.02.2017.	Tečaj: 12. PUB HUB “Zdravstveni sustavi i zdravstvena politika”, u organizaciji Motovunske ljetne škole unapređenja zdravlja, GS1 Croatia, Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Splitu, Cochrane Croatia, Hrvatskog društva za javno zdravstvo HLZ-a, Istarske Županije, Doma za odrasle osobe Brkač, PIN-a za zdravlje, Ministarstva zdravstva, HZZO, Motovun, HR
30.11.2016.	Projekt: Strategija prilagodbe klimatskim promjenama. Radionica br. 9/10: Zdravstvo, u organizaciji Ministarstva zaštite okoliša i nergetike RH i Hrvatske gospodarske komore, Zagreb, HR
16.10.2015.	Edukacija mrtvozornika, u organizaciji Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, Ministarstva zdravstva i Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, HR
svibanj-lipanj 2015.	Edukacija mrtvozornika, u organizaciji Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, Ministarstva zdravstva i Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, HR
30.06.-01.07. 2014.	Program cjeloživotnog obrazovanja "Jezično usavršavanje nastavnika za EJVIN (engleski kao jezik visokoškolske nastave)", Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, HR
19.-22. 06. 2014.	Tečaj: 6. stručno savjetovanje o zdravstvenoj i socijalnoj zaštiti: Operativno planiranje i organiziranje palijativne skrbi 2014-2016, u organizaciji Istarske županije, Zdravstvenog veleučilišta, PIN za zdravlje, Motovun, HR
17.-20. 03. 2009.	Tečaj Mediji i zdravlje: Recite DA kampanji, u organizaciji Škole narodnog zdravlja "Andrija Štampar", Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatske mreže zdravih gradova, Hrvatskog novinarskog društva – Zbora zdravstvenih i medicinskih novinara i udruga Difrakcija, Grožnjan, HR
02. - 04. 03. 2007.	„International Forum on Quality and Safety in Health Care“ u organizaciji Institute for Healthcare Improvement i BMJ Group, Berlin, Njemačka
01. - 04. 06. 2006.	Poslijediplomski tečaj stalnog medicinskog usavršavanja I. kategorije “Liječnička pogreška – medicinski i pravni aspekti”, Sveučilište u Splitu, Medicinski fakultet, Pravni fakultet, Split, HR
siječanj – lipanj 2006.	Second EMBIC Summer School: „Molecular Mechanisms of Implantation“, Pečuh, Mađarska
28. - 29. 11. 2005.	Program „Aktivno učenje i kritičko mišljenje u visokoškolskoj nastavi“ u organizaciji „Europskog foruma za slobodu odgoja“, Rijeka, HR
21. 02. - 13. 03. 2005.	UNESCO Bioethics Programme: Regional Ethics Teaching Experts Meeting, u organizaciji UNESCO's Division of Ethics of Science and Technology i MEDILS, Split, HR
21.-22. 06. 2004.	Ethics Consultation and Liaison Program, Department of Bioethics, The Cleveland Clinic Foundation, Cleveland, Ohio, SAD
veljača 2004.	Tečaj “Principles of Palliative Care”, Hrvatsko društvo za hospicij i palijativnu skrb i Kent Institute of Medicine & Health Sciences – University of Kent, Rijeka, HR
01. - 06. 12. 2003.	Bazični tečaj (I. stupanj) edukacije iz znakovnog jezika, Udruga gluhih i nagluhih PGŽ, Rijeka, HR
	Poslijediplomski tečaj I. kategorije "Umijeće medicinske nastave", Škola narodnog zdravlja “A. Štampar” Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, HR

21. - 22. 11. 2003.	Radionica "Etika u medicinskim istraživanjima i kliničkoj praksi", Nacionalno bioetičko povjerenstvo za medicinu Vlade Republike Hrvatske, Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, HR
01. - 16. 09. 2000.	Edukacija na Odjelu za ginekologiju i obstetriciju, "Robert C. Byrd Health Sciences Center of West Virginia University - Charleston Division" u okviru programa "Colleague Program at the University of Charleston", Charleston, West Virginia, SAD
01. - 16. 09. 2000.	Tečaj "Program on Leadership Training", u okviru program "Colleague Program at the University of Charleston", University of Charleston, Charleston, West Virginia, SAD
01. - 28. 02. 1999.	Studentska razmjena u okviru programa "Professional Exchange of IFMSA (the International Federation of Medical Students' Associations)", Odjel urgentne kirurgije, "Ospedale S. Orsola Malpighi – Università di Bologna", Bologna, Italija

Nagrade i priznanja
1993.

Klub 4+ Opatija

Poznavanje jezika

materinji jezik
engleski
talijanski
njemački
slovenski

hrvatski
C1 – napredna razina znanja stranih jezika
C1 – napredna razina znanja stranih jezika
B2 – samostalna razina znanja stranih jezika
visoka razina znanja stranih jezika

**Poznavanje rada na
računalu**

Word, PowerPoint, Excel, Internet

Vozačka dozvola

B kategorije

ZNANSTVENA I STRUČNA DJELATNOST

KVALIFIKACIJSKI RADOVI:

1. Sorta-Bilajac I. Kvantitativno istraživanje bioetičkih problema u kliničkoj praksi: potrebe Kliničkog bolničkog centra Rijeka za sustavom bioetičkih konzultacija. Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 2007. (Doktorska disertacija)
2. Sorta-Bilajac I. Utjecaj edukacije iz kliničke bioetike na poimanje distanzije i ostalih aspekata smrti i umiranja. Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 2005. (Magistarski rad)

OBJAVLJENI ZNANSTVENI I STRUČNI RADOVI:

I. Radovi indeksirani u CC / SCI-E i ostalim indeksima:

1. Šuljić P, Sorta-Bilajac Turina I, Sesar Ž, Šuljić U, Džakula A, Bilajac L, Vitale K, Mićović V. Health status, lifestyle, use of health services, social capital and life satisfaction as predictors of mental health - comparative analysis of women that receive and do not receive public assistance in Croatia. *Psychiatra Danubina*, 2018;30(4):421-32. (CC)
2. Fistončić N, Fistončić I, Findri Guštek F, Sorta-Bilajac Turina I, Marton I, Vižintin Z, Kažić M, Hreljac I, Perhavec T, Lukač M. Minimally invasive, non-ablative Er:YAG laser treatment of stress urinary incontinence in women - a pilot study. *Lasers in Medical Science* 2016;31(4):635-43. (CC)
3. Fistončić I, Sorta Bilajac Turina I, Fistončić N, Marton I. Short time efficacy and safety of focused monopolar radiofrequency device for labial laxity improvement-noninvasive labia tissue tightening. A prospective cohort study. *Lasers in Surgery and Medicine* 2016;48(3):254-9. (CC)
4. Sorta-Bilajac Turina I, Brkljačić M, Grgas-Bile C, Gajski D, Racz A, Čengić T. Current perspectives of Potter's global bioethics as a bridge between clinical (personalized) and public health ethics. *Acta Clinica Croatica* 2015;54(4):509-15. (SCI-E)
5. Sorta-Bilajac Turina I, Glibotić Kresina H, Gašparović Babić S, Janković S, Kresina S, Brkljačić M. (Dis)organization of Palliative care as a Potential Quality-of-Life issue in the senior Population – Croatian Experiences. *Collegium Antropologicum* 2015;39(2):469-73. (MEDLINE/Index Medicus)
6. Fistončić N, Fistončić I, Lukanović A, Findri Guštek Š, Sorta-Bilajac Turina I, Franić D. First assessment of short-term efficacy of Er:YAG laser treatment on stress urinary incontinence in women: prospective cohort study. *Climacteric* 2015;18:sup1: 37-42. (CC)
7. Sorta-Bilajac Turina I, Brkljačić M, Čengić T, Ratz A, Rotim A, Bašić Kes V. Clinical ethics in Croatia: an overview of education, services and research (an appeal for change!). *Acta Clinica Croatica* 2014;53:166-75 (SCI-E)
8. Čengić T, Brkljačić M, Sorta-Bilajac Turina I, Ćorluka S, Mavrinac M, Rotim A, Kolundžić R, Racz A. Can Croatian Medicine do Without Palliative Medicine? – Study Investigating the Need for Formal Education. *Collegium Antropologicum* 2013;37(4):1133-7. (CC)
9. Sorta-Bilajac I, Brkljačić Žagrović M. Palijativna skrb u Hrvatskoj na pragu ulaska u Europsku uniju: medicinsko-pravni i medicinsko-etički osvrt. *Medicina Fluminensis* 2012;48(2):131-41. (SCOPUS)
10. Sorta-Bilajac I, Baždarić K, Brkljačić Žagrović M, Jančić E, Brozović B, Čengić T, Ćorluka S, Agich GJ. How Nurses and Physicians Face Ethical Dilemmas – the Croatian Experience. *Nursing Ethics* 2011;18(3):341-55. (CC)
11. Sorta-Bilajac I. Informirani pristanak – konceptualni, empirijski i normativni problemi. *Medicina Fluminensis* 2011;47(1):37-47. (SCOPUS)
12. Sorta-Bilajac I, Šegota I. Is there a death with dignity in today's medicine? *Journal international de bioéthique* 2010;21(4):149-56. (MEDLINE/Index Medicus)
13. Šubat-Dežulović M, Pelčić G, Flajšman-Raspor S, Pelčić G, Sorta-Bilajac I. The Influence of Medical and Nonmedical Factors to the Progression of Renal Osteodystrophy. *Collegium Antropologicum* 2009;33(4):1405-8. (CC)
14. Brkljačić M, Mavrinac M, Sorta-Bilajac I, Bunjevac I, Čengić T, Golubović V, Šustić A. An Increasing Older Population Dictates the Need to Organize Palliative Care and Establish Hospices. *Collegium Antropologicum* 2009;33(2):473-80. (CC)
15. Sorta-Bilajac I. Bioetičke konzultacije. *Medicina* 2008;44(2):135-45. (SCOPUS)
16. Sorta-Bilajac I, Baždarić K, Brozović B, Agich GJ. Croatian Physicians' and Nurses' Experiences with Ethical Issues in Clinical Practice. *The Journal of Medical Ethics* 2008;34:450-5. (CC)
17. Sorta-Bilajac I, Brkanac D, Brozović B, Baždarić K, Brkljačić M, Pelčić G, Golubović V, Šegota I. Influence of the "Rijeka Model" of Bioethics Education on Attitudes of Medical Students towards Death and Dying – A Cross Sectional Study. *Collegium Antropologicum* 2007;31(4):1151-7. (CC)

18. Sorta-Bilajac I, Muzur A. The Nose between Ethics and Aesthetics: Sushruta's Legacy. Otolaryngology - Head and Neck Surgery 2007;137(5):707-10. (CC)
19. Sorta-Bilajac I, Juretić M, Muzur A. Bioethics of Appearance and the Quality of Life Issue: Who Makes the Decision? Otolaryngology-Head and Neck Surgery 2006;134:351-2. (CC)
20. Sorta-Bilajac I, Pessini L, Dobrila-Dintinjana R, Hozo I. Dysthanasia: The (II)legitimacy of Artificially Postponed Death. Medical Archives 2005;59:199-202. (MEDLINE/Index Medicus)

II. Sažeci indeksirani u CC / SCI-E i ostalim indeksima:

1. Sorta-Bilajac Turina I, Beg Zrakić Lj, Gašparović Babić S, Bukmir L, Diminić Lisica I, Glibotić Kresina H. Pobol i pomor od bolesti srca i krvožilja osoba treće životne dobi u PGŽ u razdoblju 2007.-2015. godine u odnosu na preventivne javnozdravstvene aktivnosti projekta "Zdrava županija". 3. hrvatski gerontološki i gerijatrijski kongres s međunarodnim sudjelovanjem. Opatija, Hrvatska, 15.-17.11.2016. Liječnički vjesnik 2016;138(Supl 2):73. (MEDLINE/Index Medicus)
2. Janković S, Glibotić Kresina H, Gašparović Babić S, Sorta-Bilajac Turina I. Suicidi osoba starijih od 60 godina u Primorsko-goranskoj županiji u razdoblju od 1995. do 2015. godine. 3. hrvatski gerontološki i gerijatrijski kongres s međunarodnim sudjelovanjem. Opatija, Hrvatska, 15.-17.11.2016. Liječnički vjesnik 2016;138(Supl 2):75. (MEDLINE/Index Medicus)
3. Fistončić N, Fistončić I, Findri Guštek Š, Sorta-Bilajac Turina I, Franić D, Lukanović A. Er:YAG laser treatment for stress urinary incontinence (SUI) in women. 10th European Congress on Menopause and Andropause (EMAS). Madrid, Spain, 20.-22.05.2015. Abstracts: 10th EMAS Congress 2015. Maturitas 2015;81:132. (CC)
4. Fistončić N, Fistončić I, Findri Gustek S, Sorta-Bilajac Turina I, Kristofić I, Franić D. ER:YAG laser treatment for stress urinary incontinence (SUI) in women. 44th Annual Meeting of the International Continence Society (ICS). Rio de Janeiro, Brazil, 20.-24.10.2014. Neurology and Urodynamics 2014;33(6):929-30. (CC)
5. Fistončić I, Fistončić N, Findri Guštek Š, Sorta-Bilajac Turina I, Fistončić M. ER:YAG laser treatment for early stages of stress urinary incontinence (SUI) in women: a controlled clinical trial. 14th World Congress on the Menopause. Cancun, Mexico, 01.-04.05.2014. Abstracts of the 14th World Congress on the Menopause. Climacteric 2014;17(Suppl 1):32. (CC)
6. Fistončić I, Fistončić N, Findri Gustek S, Sorta-Bilajac Turina I, Fistončić M. Laser treatment of early stages of stress urinary incontinence significantly improves sexual life. Proceedings from the 15th Congress of the European Society for Sexual Medicine. Amsterdam, The Netherlands, 06.-08.12.2012. J Sex Med 2012;9(Suppl 5):391. (CC)
7. Fistončić I, Manestar M, Perović D, Sorta-Bilajac I, Fistončić N, Fistončić M. Laser treatment for early stages of static urinary incontinence in women. 9th European Congress on Menopause and Andropause. Athens, Greece, 28.-31.03.2012. Maturitas 2012;71(Suppl 1):S25-S26. (CC)
8. Fistončić I, Manestar M, Perović D, Sorta-Bilajac Turina I, Fistončić N, Maletić D, Maletić A. Laser vaginal tightening for sexual dysfunction. Abstracts of the 13th World Congress on the Menopause. Rome, Italy, 08.-11.06.2011. Abstracts of the 13th World Congress on the Menopause. Climacteric 2011;14(Suppl 1):85. (CC)
9. Jančić E, Arbanas G, Brkljačić M, Sorta-Bilajac I, Kapović I, Rinčić Lerga I, Mirošević T. Neuroetika u Hrvatskoj. 2. hrvatski kongres iz neurorehabilitacije i restauracijske neurologije. Osijek, Hrvatska, 2007. Neurologia Croatica 2007;56(Suppl 1):121-2 (EMBASE-Excerpta Medica)
10. Šegota I, Sorta-Bilajac I. Bioetika i zahtjevi Jehovinih svjedoka za beskrvno liječenje. 1. kongres hrvatskog društva za unapređenje beskrvnog liječenja. Zagreb, Hrvatska, 22.-25. 09. 2005. Acta Medica Croatica 2005;59:128 (MEDLINE/Index Medicus)

III. Ostali radovi:

1. Sorta-Bilajac Turina I, Malatestinić Đ. Procjena reproduktivnog zdravlja školske djece u Hrvatskoj za školsku godinu 2015./2016. Acta Med Croatica 2018;72:207-20.
2. Sorta-Bilajac Turina I. Potterova „globalna“ bioetika kao odgovor na potrebu za „specijalnom“ etikom u javnom zdravstvu. Hrvatski časopis za javno zdravstvo 2017;13(50):6-13.
3. Sorta-Bilajac Turina I. Zdravstvena pismenost. Narodni zdravstveni list 2014;656-657:13-4.
4. Sorta-Bilajac I, Sorta J. Primjena teorije komunikacije Paula Watzlawicka na praksu komuniciranja u medicini i zdravstvu. JAHR - godišnjak Katedre za društvene i humanističke znanosti u medicini Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci 2013;4(7):583-90.
5. Vozila S, Sorta-Bilajac I. Etičke dileme zdravstvenih djelatnika u primarnoj zdravstvenoj zaštiti i percepcija sustava bioetičke potpore. Sestrinski glasnik 2011; 16(1-2):25-30.
6. Mustedanagić A, Sorta-Bilajac I. Povijest pobačaja. Primaljski vjesnik 2011;10:39-41.

7. Brkljačić Žagrović M, Brkljačić Beg S, Mavrinac M, Sorta-Bilajac Turina I, Bunjevac I, Čengić T. Može li suvremeni sport bez svoje etike? – potreba za sustavnom edukacijom. JAHR - godišnjak Katedre za društvene i humanističke znanosti u medicini Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci 2011;2(3):93-110.
8. Sorta-Bilajac I. Informirani pristanak u UNESCO-vim bioetičkim dokumentima. JAHR - godišnjak Katedre za društvene i humanističke znanosti u medicini Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci 2010;1(1):77-85.
9. Sorta-Bilajac I. Prikaz skupa. International Conference on Bioethics Committees in Hospitals. JAHR - godišnjak Katedre za društvene i humanističke znanosti u medicini Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci 2010;1(1):189-90.
10. Sorta-Bilajac I. Prikaz skupa. The 14th International Forum on Quality and Safety in Health Care: Supporting and energizing the movement for health and health care improvement. JAHR - godišnjak Katedre za društvene i humanističke znanosti u medicini Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci 2010;1(1):191-2.
11. Sorta-Bilajac I. Prikaz skupa. Prekogranična suradnja u zdravstvu: mogućnosti i perspektive. JAHR - godišnjak Katedre za društvene i humanističke znanosti u medicini Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci 2010;1(1):197.
12. Sorta-Bilajac I. Prikaz knjige. Michele Aramini: Uvod u bioetiku. JAHR - godišnjak Katedre za društvene i humanističke znanosti u medicini Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci 2010;1(1):207-9.
13. Sorta-Bilajac I. IX. Svjetski kongres o bioetici „Izazov multikulturalne bioetike u 21. stoljeću“. Glasnik Hrvatskoga katoličkoga liječničkog društva 2008;4:47-8.
14. Šegota I, Sorta-Bilajac I. Bioetika i novinarstvo. 2. međunarodni znanstveni skup „Dubrovački medijski dani“. EU medijski standardi i naša stvarnost. Sveučilište u Dubrovniku, Dubrovnik, Hrvatska, 09.-11. 11. 2006. Medianali (međunarodni znanstveni časopis za pitanja medija, novinarstva, masovne komunikacije i odnosa s javnostima) 2007;1:179-94.
15. Šegota I, Sorta-Bilajac I. Bioethics and the Demands of Jehovah's Witnesses for bloodless Treatment. The Journal of Japan Society for Clinical Anesthesia 2006;26:315-20.
16. Sorta-Bilajac I. Indian Bioethics: the Issue of Female Foeticide and Infanticide. A Sikh Perspective. Ethics & Politics 2004;6. Preuzeto sa: URL: http://www2.units.it/~etica/2004_2/SORA-BILAJAC.htm

KNJIGE, POGLAVLJA U KNJIZI:

1. Mićović V, Sorta-Bilajac Turina I, Malatestinić Đ. Personalized Medicine and Public Health. In: Bodiroga-Vukobrat N, Rukavina D, Pavelić K, Sander GG., eds. Personalized Medicine – A New Medical and Social Challenge. Springer International Publishing AG Switzerland: 2016, p. 81-93.
2. Sorta-Bilajac I. Bioetičke konzultacije: između pravne nedorečenosti i stvarne potrebe (primjer KBC-a Rijeka). U: Turković K, Roksandić Vidlička S, Maršavelski A., ur. Hrestomatija hrvatskoga medicinskog prava. Zagreb: Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu – Biblioteka Udžbenici; 2016: str. 333-45.
3. Sorta-Bilajac I. Informirani pristanak u UNESCO-ovim bioetičkim dokumentima. U: Turković K, Roksandić Vidlička S, Maršavelski A., ur. Hrestomatija hrvatskoga medicinskog prava. Zagreb: Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu – Biblioteka Udžbenici; 2016: str. 567-71.
4. Sorta-Bilajac Turina I. Prva pomoć. U: Mićović V, ur. Priručnik o načinu stjecanja znanja o zdravstvenoj ispravnosti namirnica i osobnoj higijeni osoba koje sudjeluju u proizvodnji i prometu hrane te opskrbi pučanstva pitkom vodom. Rijeka: Nastavni zavod za javno zdravstvo PGŽ; 2016: 42-8.
5. Sorta-Bilajac Turina I. Eutanazija i distanazija. U: Brkljačić M, Šamija M, Belev B, Strnad M, Čengić T, ur. Palijativna medicina: temeljna načela i organizacija; klinički pristup terminalnom bolesniku; medicinska etika. Zagreb, Rijeka: Markulin d.o.o., Sveučilište u Rijeci, Zaklada onkologija; 2013, str. 308-19. (Nastavni materijal - Odlukom Povjerenstva za izdavačku djelatnost Sveučilišta u Rijeci, Klasa 602-09/13-01/09; Ur. broj: 2170-57-05-13-3).
6. Sorta-Bilajac Turina I. Od Hipokratove zakletve do Hipokratove dijete. U: Šatalić Z, ur. 100 (i pokoja više) crtica iz znanosti o prehrani. Zagreb: Hrvatsko društvo prehrambenih tehnologa, biotehnologa i nutricionista; 2013: 120-1.
7. Sorta-Bilajac I. Kliničke etičke konzultacije. Autorizirano predavanje (Nastavni materijal - Odobreno od Fakultetskog vijeća Medicinskog fakulteta u Rijeci dana 28. 02. 2012. Klasa: 003-06/12-02/77; Ur. broj: 2170-24-01-12-1).
8. Sorta-Bilajac I. Predgovor. U: Sorta-Bilajac I, ur. Bioetika i anatomija: korištenje tijela umrle osobe u nastavi. Bioetički svesci br. 64. Rijeka: Katedra za društvene i humanističke znanosti u medicini,

- Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci; 2010:2-3.
9. Sorta-Bilajac I. Predgovor. U: Sorta-Bilajac I, ur. Bioetika i medicinsko pravo: Zbornik radova 9. bioetičkog okruglog stola (BOSR9) Rijeka, 2008. Rijeka: Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Katedra za društvene znanosti; 2009:7-8.
 10. Sorta-Bilajac I. Izazov međukulturološke bioetike u 21. stoljeću. U: Čović A, Gosić N, Tomašević L, ur. Od nove medicinske etike do integrativne bioetike. Posvećeno Ivanu Šegoti povodom 70. rođendana. Zagreb: Pergamena/Hrvatsko bioetičko društvo; 2009:355-8.
 11. Sorta-Bilajac I. Pogovor hrvatskom izdanju. U: Šegota I, ur. Van Rensselaer Potter: Bioetika - most prema budućnosti. Rijeka: Medicinski fakultet Rijeka, Katedra za društvene znanosti, Hrvatsko društvo za kliničku bioetiku, Hrvatsko bioetičko društvo, Međunarodno udruženje za kliničku bioetiku; 2007:251-69.
 12. Sorta-Bilajac I., Šegota I. Živjeti bioetiku. U: Votava Rajić A, ur. Osamdeset godina života i pedeset i pet godina rada u biomedicini i bioetici profesorice Ljiljane Zergollern-Čupak. Zagreb: Poliklinika Svjetlost; 2006:51-3.
 13. Sorta-Bilajac I. Od eutanazije do distanzacije. Rijeka: Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Katedra za društvene znanosti; 2005.
 14. Sorta-Bilajac I. Bioetika i maloljetni pacijenti. Bioetički svesci br. 47. Rijeka: Katedra za društvene znanosti, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci; 2003.

SUDJELOVANJA NA SKUPOVIMA:

I. Kongresna priopćenja in extenso:

1. Alkier R, Sorta-Bilajac Turina I., Milojica V. Analysis of the state of Senior Health Tourism offer in the Republic of Croatia. U: Obralić M, Milojica V, ur. International Conference on Economic and Social Studies (ICESoS): "Regional Economic Development - Contemporary Trends in Tourism and Hospitality Industry in the Balkan Region" Proceedings book. Sarajevo: International Burch University; 2018: 292-306.
2. Brkljačić M, Sorta-Bilajac Turina I. Homo homini lupus est, medicus medici lupissimus. U: Ivanišević G, ur. Odnosi među liječnicima u Hrvatskoj. Knjiga izlaganja na XIV. proljetnom simpoziju medicinske etike Hrvatskoga liječničkog zbora. Zagreb: Hrvatski liječnički zbor; 2014: 33-5.
3. Brkljačić M, Sorta-Bilajac Turina I. Korupcija u zdravstvu = ubojstvo Hipokrata. U: Ivanišević G, ur. Knjiga izlaganja na XIII. proljetnom simpoziju medicinske etike HLZ-a „Ima li korupcije u zdravstvu?“ i XII. proljetnom simpoziju medicinske etike HLZ-a „Prijeponi u zdravstvu - mirenje i/ili sudovanje“. Zagreb: Hrvatski liječnički zbor; 2013: 40-2.
4. Vozila S, Sorta-Bilajac I. Ethical Dilemmas of Nurses and Physicians in the Primary Health Care Setting. 5th International Scientific Conference. Quality Health Care Treatment in the Framework of Education, Research and Multiprofessional Collaboration – Towards the Health of Individuals and the Society. Proceedings of Lectures with Peer review. Ljubljana: Visoka šola za zdravstveno nego Jesenice; 2012: 109-16.
5. Sorta-Bilajac Turina I. Eutanazija i distanzacija. Autonomija medicinske struke i eutanazija: Zbornik radova. Zagreb: Hrvatsko katoličko liječničko društvo; 2011:
6. Sorta-Bilajac Turina I. O medicinskim etičkim povjerenstvima. U: Ivanišević G, ur. Medicinska etička povjerenstva u Hrvatskoj. Knjiga izlaganja na XI. proljetnom simpoziju medicinske etike Hrvatskoga liječničkog zbora. Zagreb: Hrvatski liječnički zbor; 2011: 9-20.
7. Vozila S, Sorta-Bilajac I. Etične dileme zdravstvenih delavcev v primarnem zdravstvenem varstvu in percepcija sistema bioetične potpore. 4. mednarodna znanstvena konferenca Visoke šole za zdravstveno nego Jesenice. Na dokazih podprta zdravstvena obravnava – priložnosti za povezovanje zdravstvenih strok, potreb pacientov in znanj. Zbornik predavanj z recenzijo. Ljubljana: Visoka šola za zdravstveno nego Jesenice; 2011: 324-34.
8. Brkljačić Žagrović M, Sorta-Bilajac I. Liječnik - etičar ili biznismen? U: Ivanišević G, Fatović-Ferenčić S, ur. Zdravlje i/ili profit? Knjiga izlaganja na X. proljetnom bioetičkom simpoziju Hrvatskoga liječničkog zbora. Zagreb: Hrvatski liječnički zbor; 2010: 16-19.
9. Sorta-Bilajac I. Bioetičke konzultacije: Između pravne nedorečenosti i stvarne potrebe (s osvrtom na KBC Rijeka). U: Sorta-Bilajac I, ur. Bioetika i medicinsko pravo: Zbornik radova 9. bioetičkog okruglog stola (BOSR9) s međunarodnim sudjelovanjem, 2008. Rijeka: Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Katedra za društvene znanosti; 2009: 225-43.
10. Jančić E, Katić-Bubaš J, Brkljačić M, Sorta-Bilajac I. Bioetičke i pravne nedoumice u neurologiji. U: Sorta-Bilajac I, ur. Bioetika i medicinsko pravo: Zbornik radova 9. bioetičkog okruglog stola (BOSR9) s međunarodnim sudjelovanjem, 2008. Rijeka: Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Katedra za

društvene znanosti; 2009: 219-24.

11. Jančić E, Brkljačić M, Sorta-Bilajac I, Kapović I, Prebilić I. Neurogenetika, eugenika i neuroetika. U: Rinčić Lerga I, ur. 8. bioetički okrugli stol (BOSR8) s međunarodnim sudjelovanjem: Bioetika i genetika: Između mogućnosti i odgovornosti. Zbornik radova. Rijeka: Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Katedra za društvene znanosti; 2008: 117-21.
12. Šegota I, Sorta-Bilajac I. Klinička bioetika i gluhi pacijenti. U: Gjuran-Coha A, urednik. 7. bioetički okrugli stol (BOSR7) s međunarodnim sudjelovanjem: Bioetički aspekti komuniciranja s gluhim pacijentima. Zbornik radova. Rijeka: Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Katedra za društvene znanosti; 2007: 9-13.
13. Sorta-Bilajac I, Šegota I. Analiza knjige – Leo Pessini: „Distanzija - do kada produžavati život“. U: Jušić A, ur. Prvi kongres palijativne skrbi Hrvatske: Palijativna skrb u Hrvatskoj i svijetu. Zbornik radova. Zagreb: Hrvatsko društvo za hospicij/palijativnu skrb, HLZ; 2006: 147-53. (pozvano predavanje)
14. Brkljačić M, Sorta-Bilajac I. Bioetičke konzultacije u palijativnoj medicini. U: Šegota I, ur. 6. Međunarodni bioetički okrugli stol (BOSR6): Bioetika i palijativna medicina. Zbornik radova. Rijeka: Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Katedra za društvene znanosti; 2006: 143-7.
15. Sorta-Bilajac I, Brkljačić M, Šegota I. Teaching Ethics in Croatian Higher Education. U: Real World - Real People: Conference Proceedings. Roehampton: University of Surrey, 2003: 108-13.

II. Kongresna priopćenja - sažeci:

1. Josipović MK, Dukić V, Bernetić D, Pokrajac R, Marić K, Piškur V, Sorta-Bilajac Turina I. Predstavlja li kontaminacija antibioticima rizik za onečišćenje otpadnih voda u Republici Hrvatskoj? 2. Studentski kongres okolišnog zdravlja s međunarodnim sudjelovanjem. Rijeka, 05.-06.6.2018:
2. Alkier R, Sorta-Bilajac Turina I, Milošević V. Analysis of the State of Senior Health Tourism Offer in the Republic of Croatia. International Conference on Economic and Social Studies (ICESoS) 2018: "Contemporary Trends in Tourism and Hospitality Industry in the Balkan Region". Sarajevo, BiH, 10.-12.05.2018:
3. Sorta-Bilajac Turina I, Lazarević Rukavina I, Maravić M. Health literacy improvement of the 8th grade students of the Elementary School "R. K. Jeretov Opatija" on communication, emotions and reproductive health. 6th International Symposium „Health for all?! Promoting resilience in education in Europe!“. Rijeka, Hrvatska, 11.5.2018: 36-7.
4. Sorta-Bilajac Turina I. Mentalno zdravlje – javnozdravstveni pogled. Znanstveno - stručni skup s međunarodnim sudjelovanjem „NeuroetiKA: između bioetike i neuroznanosti“. Karlovac, Hrvatska, 09.06.2017: 49.
5. Sorta-Bilajac Turina I, Lazarević Rukavina I, Maravić M. Spolnost, emocije, komunikacija – prikaz pilot-radionice. 21. sajam zdravlja s međunarodnim sudjelovanjem – sajamski vodič, zbornik i izvješća. Vinkovci, Hrvatska, 21.-23.04.2017: 112.
6. Sorta-Bilajac Turina I. Unaprjeđenje zdravstvene pismenosti. 16. konferencija medicinskih sestara i tehničara i 2. konferencija zdravstvenih profesija Povezivanje obrazovanja i najbolje prakse – Knjiga sažetaka radova. Opatija, Hrvatska, 20.-21.03.2017: 75.
7. Glibotić Kresina H, Vlah N, Gašparović Babić S, Sorta-Bilajac Turina I, Kresina S. Unaprjeđenje zdravlja stanovništva treće životne dobi. Gerontološki simpozij "Zdravstveni prioriteti u brizi za osobe starije životne dobi" - Pregled radova i sažetaka. Opatija, Hrvatska, 05.10.2015:27. (pozvano predavanje)
8. Sorta-Bilajac Turina I, Glibotić Kresina H, Gašparović Babić S, Lazarević Rukavina I Kresina S. Zdravstvena pismenost – ključ za zdravo starenje. Gerontološki simpozij "Zdravstveni prioriteti u brizi za osobe starije životne dobi" - Pregled radova i sažetaka. Opatija, Hrvatska, 05.10.2015:41. (pozvano predavanje)
9. Alkier R, Milošević V, Sorta-Bilajac Turina I. Zdravstveni turizam treće dobi. Gerontološki simpozij "Zdravstveni prioriteti u brizi za osobe starije životne dobi" - Pregled radova i sažetaka. Opatija, Hrvatska, 05.10.2015:46. (pozvano predavanje)
10. Lazarević Rukavina I, Karlović M, Benčević Striehl H, Sorta-Bilajac Turina I. Odsjek za prevenciju nasilja Nastavnog zavoda za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije – prikaz aktivnosti. II. simpozij "Koraci za budućnost bez nasilja – Nasilje i mladi". Opatija, Hrvatska, 20.11.2014: 61.
11. Mićović V, Malatestinić Đ, Sorta-Bilajac Turina I. Personalized medicine – Health literacy for healthy ageing. The International Symposium „Health for all?! Healthy ageing!“. Rijeka, Hrvatska, 29-30.05.2014:37.
12. Vlah N, Glibotić Kresina H, Gašparović Babić S, Kresina S, Beg Zrakić Lj, Sorta Bilajac Turina I. The Golden Age of Adulthood – Presentation of work of the Department of Gerontology (Theaching

- Institute of Public Health of Primorsko-goranska County). The International Symposium „Health for all?! Healthy ageing!“. Rijeka, Hrvatska, 29-30.05.2014:38-9.
13. Glibotić Kresina H, Kresina S, Vlah N, Gašparović Babić S, Suljic P, Sorta-Bilajac Turina I, Prikaz rada grupe za podršku u sklopu provedbe programa: Debljina bolesti modernog doba - prevencija, rano otkrivanje i liječenje povećane tjelesne težine. Knjiga sažetaka Hrvatskog kongresa o debljini s međunarodnim sudjelovanjem, Šibenik, Hrvatska, 9-11.5.2014:
 14. Sorta-Bilajac Turina I, Vitezić D. Pregled aktivnosti etičkog povjerenstva za biomedicinska istraživanja Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci u periodu 2004. – 2014. 16. riječki dani (bio)etike: „Etika u znanstvenom istraživanju“. Rijeka, Hrvatska, 09. 05. 2014: 32.
 15. Fistonc I, Findri Gustek S, Fistonc N, Sorta-Bilajac Turina, Fistonc M. Minimally invasive laser procedure for early stages of stress urinary incontinence (SUI). 17th World Congress on Controversies in Obstetrics, Gynecology and Infertility, Lisbon, Portugal, 8.-11. 11. 2012: 44.
 16. Sorta-Bilajac I. Etičke konzultacije u primarnoj zdravstvenoj zaštiti kao promocija medicinske i sestrinske etike u svakodnevnoj praksi. 1. Simpozij medicinskih sestara Stručnog društva PZZ: Promocija zdravlja u interdisciplinarnom odnosu. Rijeka, Hrvatska, 27. 10. 2012: 1-2. (pozvano predavanje)
 17. Sorta-Bilajac I, Brkljačić Žagrović M. Clinical Ethics in Croatia. 9th International Conference on Clinical Ethics and Consultation: Global and Deep Bioethics – From New Medical Ethics to the Integrative Bioethics. Rijeka, Hrvatska, 23.-25. 09. 2012: 40-2.
 18. Vozila S, Sorta-Bilajac I. Etičke dileme medicinskih sestara u primarnoj zdravstvenoj zaštiti. Simpozij "Integrativna bioetika i nova epoha". 11. Lošinj dani bioetike, Mali Lošinj, Hrvatska, 13.-16. 05. 2012: 115-6.
 19. Brkljačić Žagrović M, Sorta-Bilajac I, Čengić T. Medical secret and informed consent – *conditio sine qua non* of the respect for patients' rights in palliative medicine. Book of abstracts of the 18th World congress on medical law. Zagreb, Hrvatska, 08-12. 08. 2010: 44.
 20. Sorta-Bilajac I, Brkljacic Zagrovic M. Clinical Ethics Consultations: Between Legal Vagueness and Actual Needs (with Reference to University Hospital Rijeka). The 6th International Conference on Clinical Ethics and Consultation / The 7th Symposium of the International Society for Clinical Bioethics. Portland, Oregon, USA, 11.-14. 05. 2010. Preuzeto s:
http://clinical-ethics.org/portland/abstracts/abstracts-126-150/Abstract%20No_%20126.pdf
 21. Sorta-Bilajac I, Zelic M, Urvic M. Clinical ethics as intrinsic value of contemporary surgery. 3rd Central European Congress of Surgery. Dubrovnik, Hrvatska, 28.04.-01.05. 2010. Acta Chirurgica Austriaca 2010;42(Suppl 235):27.
 22. Sorta-Bilajac I. Bioetička pitanja u proizvodnji GMO-hrane. 1. Eco World Fest 2009. Opatija, Hrvatska, 02.-04. 04. 2009: 15. (pozvano predavanje)
 23. Sorta-Bilajac I, Ostojić S. Back to Basics: Is there a Place for Virtue-Ethics-Approach in Genetic Counseling? 5th International Conference on Clinical Ethics and Consultation: Bioethics & Ethics Consultation in a Diversified World. Taichung-Taipei, Taiwan, 09.-11. 03. 2009: 53-4.
 24. Sorta-Bilajac I, Brkljačić M, Rinčić Lerga I, Pelčić G, Gjuranc Coho A, Herega D, Šegota I. Bioethics Education for Communication with Deaf Patients: First Croatian Experiences. The 9th World Congress of Bioethics: The Challenge of Cross-Cultural Bioethics in the 21st Century. Book of Abstracts. Rijeka, Hrvatska, 05.-08. 09. 2008: 258-9.
 25. Cuculić D, Sorta-Bilajac I, Bosnar A, Stemberg V, Čoklo M. Do We Appreciate the Cult of Death More than a Human Life? The 9th World Congress of Bioethics: The Challenge of Cross-Cultural Bioethics in the 21st Century. Book of Abstracts. Rijeka, Hrvatska, 05.-08. 09. 2008: 312.
 26. Sorta-Bilajac I, Baždarić K, Feštin M, Brozović B. Attitude of Medical, Nursing, and Health Care Management Students towards the Respect of the Privacy in the Media. Media and Bioethics. The 9th World Congress of Bioethics: The Challenge of Cross-Cultural Bioethics in the 21st Century. Book of Abstracts. Opatija, Hrvatska, 03.-04. 09. 2008: 75.
 27. Sorta-Bilajac I. Clinical Ethics Consultation in Croatia: Between the Needs and the Possibilities (Example of the University Hospital Rijeka). 5th Symposium of the International Society for Clinical Bioethics: Clinical Ethics and Decision-Making in a Pluralistic World. Rijeka, Hrvatska, 04. 09. 2008: 119.
 28. Jančić E, Katić Bubaš J, Brkljačić M, Sorta-Bilajac I. Neuroetika i prava pacijenata. Simpozij "Integrativna bioetika i nova epoha". 7. Lošinj dani bioetike, Mali Lošinj, Hrvatska, 9.-11. 06. 2008: 75-6.
 29. Sorta-Bilajac I, Šegota, I. Začeci medicinske etike u Hrvatskoj: Josip Dešković. 8. znanstveni skup „Rijeka i riječani u medicinskoj povijesnici“. Rijeka, Hrvatska, 09.-10. 11. 2007: 18.
 30. Šegota I, Brkljačić M, Sorta-Bilajac I, Rinčić Lerga I. Sestrinstvo u Hrvatskoj – između vojnog i

- odvjetničkog modela (okrugli stol). 7. konferencija medicinskih sestara s međunarodnim sudjelovanjem „Bioetika kao temeljna dimenzija suvremenog sestrinstva“. Opatija, Hrvatska, 10.-12. 05. 2007: 73.
31. Sorta-Bilajac I., Kapović I. Refusal of Blood Transfusion: Bioethical, Religious and legal Issues in Croatia. 3rd International Conference of Clinical Bioethics „Research Ethics“. Fukuoka, Japan, 22.-26. 03. 2006: 14. (pozvano predavanje)
 32. Sorta-Bilajac I. „Beauty, Truth and Goodness“ or Where is Plato in Today's Medicine. 2nd International Conference of Clinical Bioethics „Truth-telling and Ethics Consultation“. Taichung – Taipei, Taiwan, 11.-13. 05. 2005: 24-5. (pozvano predavanje)
 33. Sorta-Bilajac I. Place and Role of Ethics Committees in Croatia: First Practical Experiences, 2nd International Conference: Clinical Ethics Consultation, Basel, Švicarska, 17.- 20. 03. 2005: 199.
 34. Sorta-Bilajac I., Brkanac D, Brozović B. Bioethical Attitudes of the 1st Year Medical Students Towards Death and Dying (a Contrastive Analysis), 1st Symposium of International Society for Clinical Bioethics „Current Issues in Clinical Bioethics with Special Reference to the Issue of Death and Dying“, Rijeka, Hrvatska, 16.-18. 06. 2004: 21-2.
 35. Sorta-Bilajac I., Šegota I, Brkljačić M, Herega D. Bioetička edukacija za komuniciranje s gluhim pacijentima (Europski trendovi i prva riječka iskustva). Simpozij "Bioetika u novoj epohi". 3. Lošinjski dani bioetike, Mali Lošinj, Hrvatska, 14.-16. 06. 2004: 94.
 36. Sorta-Bilajac I. Some Particularities of Indian Bioethics: The Problem of Female Feticide and Infanticide. Simpozij "Bioetika u novoj epohi". 2. lošinjski dani bioetike, Mali Lošinj, Hrvatska, 16.-18. 06. 2003: 77-8.
 37. Sorta-Bilajac I. Slučaj 4-godišnjeg Nikolasa Emersona iz USA: načelo autonomije i prava roditelja da odlučuju o medicinskom tretmanu svoje HIV pozitivne djece. 4. bioetički okrugli stol (BOSR4) s međunarodnim sudjelovanjem "Bioetika i HIV pozitivna djeca: Slučaj male Ele". Dani bioetike na Medicinskom fakultetu u Rijeci, Rijeka, Hrvatska, 08.-09. 05. 2003: 7.
 38. Šegota I, Sorta-Bilajac I. Clinical Bioethics: The Principle of Autonomy and Underage Patients (Contrastive Analysis: Croatia USA, Germany and Great Britain). 8. Bioethics' Tsukuba Round Table (TRT8), Science City Tsukuba, Japan, 15.-19. 02. 2003. Preuzeto s: URL: <http://www.eubios.info/trt8abs.htm>
 39. Sorta-Bilajac I. Bioetičko načelo autonomije i prava roditelja da odlučuju o medicinskom tretmanu djece. Simpozij "Bioetika u novoj epohi". Lošinjski dani bioetike, Mali Lošinj, Hrvatska, 17.-19. 06. 2002: 66.

III. Neobjavljena priopćenja sa skupova:

1. Lazarević Rukavina I, Sorta-Bilajac Turina I. Mladi-Nasilje-Cyberbullying. Forum „Zdravi grad: (N)e-nasilje“, Rijeka, HR, 12.10.2018. (pozvano predavanje)
2. Sorta-Bilajac Turina I., Lazarević Rukavina I, Maravić M. Unaprjeđenje zdravstvene pismenosti: Komunikacija, emocije, spolnost - Radionice unaprjeđenja zdravstvene pismenosti učenika 8. razreda „Oš Rikard Katalinić Jeretov“ iz Opatije o reproduktivnom zdravlju. Obilježavanje jubilarne 25.-te godišnjice Motovunske ljetne škole unaprjeđenja zdravlja: Zdravi gradovi i županije nakon 30 godina – odabrani modeli dobre prakse, Motovun, HR, 28.06.2018. (pozvano predavanje)
3. Glibotić Kresina H, Kresina S, Gašparović Babić S, Sorta-Bilajac Turina I. Cijepljenje starijih osoba unutar sistematskih preventivnih pregleda u Primorsko-goranskoj županiji. XVIII. proljetni simpozij Medicinske etike i deontologije HLZ-a „Cjepiva i cijepljenje“, Zagreb, HR, 07. 06. 2018. (pozvano predavanje)
4. Sorta-Bilajac Turina I. Znanstvena panel-rasprava. 7th PAR International Leadership Conference „From Entrepreneur to Leader“, Opatija, Hrvatska, 30.-31.03.2018. (pozvani predavač – panelist)
5. Sorta-Bilajac Turina I., Lazarević Rukavina I, Maravić M. Unaprjeđenje zdravstvene pismenosti. Susret Županijskih timova za zdravlje Primorsko-goranske i Istarske županije. Pazin, HR, 07.12.2017. (pozvano predavanje)
6. Sorta-Bilajac Turina I. Mediji i zdravstvo, ili „tko je kome vuk“? XVII. proljetni simpozij medicinske etike HLZ-a „Gdje je nestao članak 5. Kodeksa medicinske etike i deontologije HLZ?“, Split, Hrvatska, 08.06.2017.
7. Sorta-Bilajac Turina I., Brkljačić M. Sport i etika. Okrugli stol "Sportom protiv nasilja – ne nasilju u sportu". Rijeka, HR, 23.11.2016. (pozvano predavanje)
8. Sorta-Bilajac Turina I. Pojedinaac između medicine, etike i prava - istine i zablude. Tribina u organizaciji Lige protiv raka PGŽ. Rijeka, HR, 22.11.2016. (pozvano predavanje)
9. Glibotić Kresina H, Vlah N, Gašparović Babić S, Kresina S, Janković S, Sorta-Bilajac Turina I., Dragaš Zubalj N. Provedba županijskog programa "Unaprjeđenje oralnog zdravlja djece i mladih u PGŽ"- uloga patronažnih sestara kao jednog od ključnih dionika. 12. simpozij Društva patronažnih sestara HUMS-a s

međunarodnim sudjelovanjem: Istraživačko sestrinstvo-nositelj patronažne djelatnosti 21. stoljeća. Karlovac, Hrvatska, 23.-24.09.2016.

10. Gašparović Babić S, Janković S, Glibotić Kresina H, Grbac R, Kresina S, Sorta-Bilajac Turina I. "Uloga Narodnog zdravstvenog lista u promociji zdravlja u Primorsko-goranskoj županiji – evaluacija zadovoljstva korisnika". XVII. lošinjska škola / akademija prirodnih ljekovitih činitelja i lječilišne medicine "Prevencijom do zdravlja i vitalnosti". Veli Lošinj, 2.-3. 09. 2016.
11. Sorta-Bilajac Turina I. Provedba Nacionalnog programa ranog otkrivanja raka dojke. Tribina "Prevenција i rano otkrivanje raka dojke" povodom obilježavanja "Dana narcisa", Rijeka, HR, 24.03.2015.
12. Sorta-Bilajac Turina I. "Dobro komuniciranje" kao preduvjet informiranog pristanka. Ciklus trajne izobrazbe liječnika HLK. Rijeka, HR, 10.06.2014.
13. Sorta-Bilajac Turina I. Kultura komuniciranja u zdravstvu. Ciklus trajne izobrazbe liječnika HLK. Rijeka, HR, 20.05.2014.
14. Sorta-Bilajac Turina I. Odabrane teme primaljske etike. 38. simpozij hrvatske udruge za promicanje primaljstva - Primalja: zagovornica žena i obitelji. Pula, Hrvatska, 08.-10. 05. 2014. (pozvano predavanje)
15. Sorta-Bilajac Turina I. Neki elementi etike primaljstva. Stručna edukacija u organizaciji Povjerenstva za stručna pitanja i trajno usavršavanje Hrvatske komore primalja. Rijeka, Hrvatska, 04. 11. 2013. (pozvano predavanje)
16. Sorta-Bilajac I., Čalušić B. Kako poboljšati komunikaciju s medijima u kriznim situacijama u medicini i zdravstvu? 10. kongres Hrvatskog društva za digestivnu kirurgiju međunarodnim sudjelovanjem. Opatija, Hrvatska, 12.-15. 06. 2013.
17. Brkljačić Žagrović M, Brkljačić Beg S, Sorta-Bilajac I., Mavrinac M, Bunjevac I, Čengić T. Can modern sports do without its ethics? - Attitudes of Croatian athletes. 31st World Medical and Health Games. Poreč, Hrvatska, 03.-10. 07. 2010. (pozvano predavanje)
18. Sorta-Bilajac I. Prof. Leopold Sorta (1891.-1956.). 4. Međunarodna konferencija industrijskog nasljeđa. Rijeka, Hrvatska, 22.-23.04.2010. (pozvano predavanje)
19. Sorta-Bilajac I. Zakonski okviri uspostave palijativne skrbi u Hrvatskoj. Okrugli stol: Palijativna skrb - odgovornost države, obveza zdravstvenih djelatnika, potreba svih nas. Opatija, Hrvatska, 25. 03. 2010. (pozvano predavanje)
20. Sorta-Bilajac I. Le consulenze etiche cliniche. Okrugli stol: Cooperazione transfrontaliera in sanità. Opportunità e prospettive. Trst, Italija, 26. 10. 2009. (pozvano predavanje)
21. Uravić M, Sorta-Bilajac I. Treatment of the Surgical Mistake by the Media. Adriatic Conference for Endoscopic Surgery. Dubrovnik, Hrvatska, 23.-24. 10. 2009. (pozvano predavanje)
22. Sorta-Bilajac I., Roksandić Vidlička S, Turković K. Historical Development, Current Place and Role, and Need for Re-Definition of Activities of Ethics Committees in Croatian Hospitals. UNESCO Chair in Bioethics: International Conference on Bioethics Committees in Hospitals. Zefat, Izrael, 17.-20. 05. 2009.
23. Sorta-Bilajac I. Informirani pristanak u pedijatrijskoj kliničkoj praksi. Pedijatrijska sekcija u organizaciji Hrvatskog liječničkog zbora, Hrvatskog pedijatrijskog društva – Ogranak Rijeka i Društva za puerikulturu Rijeka. Rijeka, Hrvatska, 29. 04. 2009. (pozvano predavanje)
24. Sorta-Bilajac I. Informirani pristanak s osvrtnom na klinička i neklinička biomedicinska istraživanja. Internistička sekcija KBC-a Rijeka u organizaciji Hrvatskog liječničkog zbora. Rijeka, Hrvatska, 27. 04. 2009. (pozvano predavanje)
25. Sorta-Bilajac I. Potreba Kliničkog bolničkog centra Rijeka za bioetičkim konzultacijama. Ciklus predavanja Hrvatskog katoličkog liječničkog društva – podružnice Rijeka. Rijeka, Hrvatska, 02. 04. 2008. (pozvano predavanje)
26. Sorta-Bilajac I. Nuntius medici lupus est? 3. međunarodni znanstveni skup „Dubrovački medijski dani“: Uloga odnosa s javnostima u kreiranju javnoga mnijenja. Sveučilište u Dubrovniku, Dubrovnik, Hrvatska, 08.-10. 11. 2007.
27. Sorta-Bilajac I., Šegota I. Is there a Death with Dignity in Today's Medicine? 3rd French- Japanese bioethics seminar - 4th Conference of the International Society for Clinical Bioethics: Dignity and Bioethics. Aix en Provence, Francuska, 14.-15. 09. 2007. (pozvano predavanje)
28. Sorta-Bilajac I. Bioetički aspekti transfuzijske medicine. 3. hrvatski simpozij o nadomještanju bubrežne funkcije i transplantacijskoj medicini s međunarodnim sudjelovanjem, Opatija, Hrvatska, 22.-24. 09. 2006. (pozvano predavanje)
29. Sorta-Bilajac I., Šehović J. Bioetički aspekti beskrvnog liječenja. Simpozijum „Beskrvna medicina – medicinski, etički i pravni aspekti“. Sarajevo, BiH, 18. 04. 2006. (pozvano predavanje)
30. Sorta-Bilajac I. Bioetika umiranja. I. konferencija Hrvatske udruge nastavnika zdravstvene njege.

- Zagreb, Hrvatska, 04. 02. 2005. (pozvano predavanje)
31. Šegota I, Sorta-Bilajac I. Analiza Pessinijeve "Distanazije". 5. simpozij "Hospicij i palijativna skrb", Zagreb, Hrvatska, 14.-16. 10. 2004. (pozvano predavanje)
 32. Sorta-Bilajac I., Brkanac D, Brozović B. Smrt i umiranje u kliničkoj bioetici (statistička analiza stavova studenata I. godine studija medicine). V. bioetički okrugli stol (BOSR5) "Bioetika, ekumenizam i međureligijski dijalog o pitanjima smrti i umiranja (eutanazija, distanazija, hospicijska medicina)". Dani bioetike na Medicinskom fakultetu u Rijeci, Rijeka, Hrvatska, 26.-28. 05. 2004.
 33. Sorta-Bilajac I. Šport i etika. Ciklus trajne izobrazbe liječnika HLK u organizaciji HLZ-podružnica Rijeka, HD za športsku medicinu, Udruge zdravstvenih djelatnika u športu-Rijeka. Rijeka, Hrvatska, 17.05.2004. (pozvano predavanje)
 34. Sorta-Bilajac I., Šegota I. Bioethics Education in Croatia with Special Reference to Communication with Deaf Patients. EACME Annual Conference 2003, Lisabon, Portugal, 11. – 15. 09. 2003.
 35. Šegota I, Sorta-Bilajac I., Brkljačić M, Rinčić I, Šimoković M. Bioetika i novinarstvo. Novinarska radionica "Kako izvještavati o AIDS-u" u organizaciji ICEJ-a (International Center for Education of Journalists from Central and Eastern Europe), Opatija, Hrvatska, 24.-26. 11. 2002.
 36. Šegota I, Sorta-Bilajac I. Informirana suglasnost kao preduvjet za obustavu bezsmislenog liječenja. 1. konferencija o uzaludnom liječenju, Zagreb, Hrvatska, 12. 10. 2002. (pozvano predavanje)

IV. Pasivno sudjelovanje na domaćim i međunarodnim znanstvenim i stručnim skupovima:

1. 23. jesenski poslovni sastanak Hrvatske mreže zdravih gradova. Crikvenica, HR, 25.-27.10.2018.
2. Forum „Palijativa kao profesija – 10 godina iskustva“. Rijeka, HR, 05.10.2018.
3. „Moje srce, tvoje srce, naša srca“ – tribina povodom obilježavanja „Svjetskog dana srca“, Rijeka, HR, 28.09.2018.
4. Rijeka - Zdravi grad: Znanje i kreativnost u trećoj dobi. Rijeka, HR, 28.09.2018.
5. Obilježavanje 30 godina „zdravih gradova“ u Hrvatskoj, Zagreb, HR, 22.05.2018.
6. Conference „Peace and Conflict – present and future challenges“. Rijeka, Hrvatska, 16.-17. 04.2018.
7. Konsenzus konferencija o zdravlju Grada Rijeke „Rijeka – Zdravi grad“, Rijeka, HR, 13.09.2017.
8. XVI. proljetni simpozij medicinske etike HLZ-a "Poveznice i razdjelnice medicinske etike i gospodarenja u zdravstvu", Zagreb, Hrvatska, 03.06.2016.
9. 4. međunarodni stručno-znanstveni simpozij Health for All?! Mental Health! Rijeka, HR, 06.05. 2016.
10. 20. jesenski poslovni sastanak Hrvatske mreže zdravih gradova, Opatija, HR, 22.-24.10.2015.
11. XV. proljetni simpozij medicinske etike HLZ-a "Etika - alibi medicine u Hrvatskoj", Zagreb, Hrvatska, 02.06.2015.
12. 3. međunarodni stručno-znanstveni simpozij Health for all?! Evidence-based healthy ageing in Europe! Rijeka, Hrvatska - 28.5.2015.
13. Tribina „Pacijenti korisnici zdravstvenih usluga" u organizaciji Povjerenstva za zaštitu prava pacijenata PGŽ. Rijeka, HR, 22.10.2014.
14. Sjednica: Percepcija korupcije i povjerenje. Nacionalno vijeće za praćenje provedbe Nacionalnog programa suzbijanja korupcije. Hrvatski Sabor, Zagreb, Hrvatska, 16. 03. 2011.
15. Okrugli stol "Aktualni trenutak hrvatskog zdravstva i njegove prakse" u organizaciji Hrvatskog bioetičkog društva - područnica Rijeka i Katedre za društvene i humanističke znanosti u medicini Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, HR, 22. 01. 2010.
16. Međunarodna konferencija "Iskustva u provođenju zdravstvene reforme u Republici Hrvatskoj". Plitvice, Hrvatska, 27.-29. 09. 2009.
17. Okrugli stol „Izjednačavanje prava gluhih u svjetlu konvencije UN-a – Priznavanje Hrvatskog znakovnog jezika“ u organizaciji Hrvatskog saveza gluhih i nagluhih. Zagreb, Hrvatska, 25. 11. 2008.
18. Simpozij „Etički vidici komunikacije u zdravstvu“ u organizaciji Hrvatskog katoličkog liječničkog društva, Zagreb, HR, 08. 11. 2008.
19. 15. redovna sjednica Međunarodnog povjerenstva za bioetiku (IBC), te zajednička sjednica IBC-a i Međuvladinog povjerenstva za bioetiku (IGBC). UNESCO, Pariz, 28.-31. 10. 2008.
20. Sjednica: Strategija i akcijski plan suzbijanja korupcije u zdravstvu. Nacionalno vijeće za praćenje provedbe Nacionalnog programa suzbijanja korupcije. Hrvatski Sabor, Zagreb, Hrvatska, 28. 10. 2008.
21. Simpozij „Etika u medicinskoj znanosti“ u organizaciji Hrvatskog katoličkog liječničkog društva, Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Akademije medicinskih znanosti Hrvatske, Zagreb, HR, 27. 10. 2007.
22. 8th World Congress of Bioethics: A Just and Healthy Society. Beijing International Convention Center, Peking, Kina, 04.-09. 08. 2006.
23. 6. konferencija medicinskih sestara s međunarodnim sudjelovanjem: „Sestrinstvo, sigurnost i prava

- pacijenata“. Opatija, Hrvatska, 18.-20. 05. 2006.
24. Znanstveni simpozij „Dr. Leo Sternbach: Život i djelo izumitelja Valium-a“. Opatija, Hrvatska, 18. 05. 2006.
 25. Konferencija „Quo vadis palijativna skrb u Hrvatskoj“. Zagreb, Hrvatska, 21.01.2006.
 26. Stručni skup „Struktura osobnosti i timski rad“, u organizaciji HLZ – podružnica Rijeka, Rijeka, HR, 27. 10. 2005.
 27. 7th World Congress of Bioethics: Deep Listening. University of New South Wales, Sydney, Australija, 09.-12. 11. 2004.
 28. 3rd Croatian Conference on Pediatrics' Surgery with International Attendance. Rovinj, Hrvatska, 05.-09. 06. 2002.

ZNANSTVENO-ISTRAŽIVAČKI I STRUČNI PROJEKTI:

1. 2017.-2019.
projekt SLO-HR 50: Poboljšanje pristupa do zdravstvenih usluga kroz jačanje prekogranične suradnje institucija na području zdravstva („+ Health/Cross Health“)
Europski fond za regionalni razvoj - Program suradnje Interreg V-A Slovenija-Hrvatska
koordinator paketa T2
2. 2009.-2012.
projekt 066-0661428-1298: Turković Ksenija: Hrvatsko medicinsko pravo u svjetlu europskih standarda
projekt MZOŠ RH
suradnik na projektu
3. 2006. – 2012.
projekt 062-0000000-1345: Šegota Ivan: Klinička bioetika: edukacija za komuniciranje s gluhim pacijentima
projekt MZOŠ RH
suradnik na projektu
4. 2004. – 2008.
projekt LSHM-CT-2004-512040: EMBIC projekt (The European Embryo Implantation Control Network)
projekt Europske komisije - FP6
suradnik na projektu (član hrvatskog tima pod vodstvom prof.dr.sc. Daniela Rukavine)
5. 2002.-2006.
projekt 0062019: Šegota Ivan: Bioetika i društvene znanosti: utemeljenje sociologije bioetike
projekti MZOŠ RH
znanstveni novak / znanstveni novak u suradničkom zvanju asistenta
6. 2002.
projekt 062014: Šegota Ivan: Bioetička edukacija u Hrvatskoj
projekti MZOŠ RH
znanstveni novak

ORGANIZACIJA ZNANSTVENIH I STRUČNIH SKUPOVA:

1. „Moje srce, tvoje srce, naša srca“ – tribina povodom obilježavanja „Svjetskog dana srca“, Rijeka, HR, 28.09.2018., član organizacijskog odbora.
2. Konsenzus konferencija o zdravlju Grada Rijeke: “Rijeka – Zdravi grad”. Rijeka, Hrvatska, 13.09.2017., moderator.
3. Znanstveno - stručni skup s međunarodnim sudjelovanjem „NeuroetiKA: između bioetike i neuroznanosti“. Karlovac, Hrvatska, 09.06.2017., član znanstvenog i organizacijskog odbora.
4. Javnozdravstvena tribina povodom obilježavanja Svjetskog dana zdravlja “Beat Diabetes”, Rijeka, HR, 07.04.2016., član organizacijskog odbora.
5. Javnozdravstvena tribina povodom obilježavanja Svjetskog dana diabetesa, Rijeka, HR, 17.11.2015., član organizacijskog odbora.
6. Gerontološki simpozij “Zdravstveni prioriteti u brizi za osobe starije životne dobi”. Opatija, HR, 05.10. 2015., član organizacijskog i uredničkog odbora i moderator.
7. Tribina „Kretanjem do zdravlja“, Rijeka, HR, 21.05.2015., član organizacijskog odbora i moderator.
8. Osigurajmo zdravu hranu - Simpozij povodom obilježavanja „Svjetskog dana zdravlja“ Rijeka, 09. 04. 2015., član organizacijskog i uredničkog odbora i moderator.

9. Tribina "Prevenција i rano otkrivanje raka dojke" povodom obilježavanja "Dana narcisa", Rijeka, HR, 24.03.2015., član organizacijskog odbora i moderator.
10. Tribina "Hranom do zdravlja" povodom obilježavanja Dana bolesnika, Rijeka, HR, 24.02.2015., član organizacijskog odbora i moderator.
11. 3. županijska konferencija o prevenciji kardiovaskularnih bolesti. Rijeka, Hrvatska, 02.02.2015., član organizacijskog odbora.
12. Tribina "Reproduktivno zdravlje", povodom obilježavanja Europskog tjedna borbe protiv raka vrata maternice, Rijeka, HR, 20.01.2015., član organizacijskog odbora i moderator.
13. Tribina "Ljudska prava i prava pacijenata - osoba s invaliditetom", povodom obilježavanja Međunarodnog dana osoba s invaliditetom i Međunarodnog dana ljudskih prava, Rijeka, HR, 16.12.2014., član organizacijskog odbora i moderator.
14. II. simpozij "Koraci za budućnost bez nasilja – Nasilje i mladi". Opatija, Hrvatska, 20.11.2014., član organizacijskog odbora i moderator.
15. Tribina "Sportom protiv nasilja" povodom obilježavanja Međunarodnog dana sporta. Opatija, Hrvatska, 28. 05. 2014., član organizacijskog odbora i moderator.
16. 9th International Conference on Clinical Ethics and Consultation: Global and Deep Bioethics – From New Medical Ethics to the Integrative Bioethics. Rijeka, Hrvatska, 23.-25. 09. 2012., član organizacijskog/znanstvenog odbora.
17. 14. bioetički okrugli stol (BOSR14) "Jezik medicine - od geneze do kulture i etike komunikacije". Dani bioetike na Medicinskom fakultetu u Rijeci. Rijeka, Hrvatska, 10.-11. 05. 2012., član organizacijskog odbora.
18. Ciklus trajne izobrazbe liječnika HLK: „Okrugli stol o liječničkoj tajni“, u organizaciji HKLD-Podružnica Rijeka, moderator.
19. The 18th World Congress on Medical Law. Zagreb, Hrvatska, 08.-12. 08. 2010., član organizacijskog odbora.
20. 31st World Medical and Health Games. Poreč, Hrvatska, 03.-10. 08. 2010., predsjednica Simpozija sportske medicine.
21. 11. bioetički okrugli stol (BOSR11) "Etika i sport". Dani bioetike na Medicinskom fakultetu u Rijeci. Rijeka, Hrvatska, 06.-07. 05. 2010., član organizacijskog odbora.
22. Tribina povodom obilježavanja 24. travnja: Svjetskog dana zaštite laboratorijskih životinja. Rijeka, Hrvatska, 26. 04. 2010., organizator i moderator.
23. 10. bioetički okrugli stol (BOSR10) „UNESCO i bioetika: zbirka osnovnih dokumenata“. Dani bioetike na Medicinskom fakultetu u Rijeci. Rijeka, Hrvatska, 14.-15. 05. 2009., član organizacijskog odbora.
24. 5th Symposium of the International Society for Clinical Bioethics: Clinical Ethics and Decision-Making in a Pluralistic World. Rijeka, Hrvatska, 04. 09. 2008., član organizacijskog odbora.
25. The 9th World Congress on Bioethics. Rijeka - Opatija, Hrvatska, 03.-08. 09. 2008. generalna tajnica.
26. 9. bioetički okrugli stol (BOSR9) „Bioetika i medicinsko pravo“. Dani bioetike na Medicinskom fakultetu u Rijeci. Rijeka, Hrvatska, 15.-16. 05. 2008., član organizacijskog odbora.
27. 3rd French- Japanese bioethics seminar - 4th Conference of the International Society for Clinical Bioethics: Dignity and Bioethics. Aix en Provence, Francuska, 14.-15. 09. 2007., član organizacijskog odbora.
28. 10th International Congress of Reproductive Immunology. Opatija, Hrvatska, 10.-14. 06. 2007., član kongresnog sekretarijata.
29. 8. bioetički okrugli stol (BOSR8) "Bioetika i genetika: između mogućnosti i odgovornosti". Dani bioetike na Medicinskom fakultetu u Rijeci. Rijeka, Hrvatska, 17.-18. 05. 2007., član organizacijskog odbora.
30. 6. tjedan mozga. Rijeka-Rab-Opatija-Delnice. 12.-18. 03. 2007., član organizacijskog odbora.
31. 7. bioetički okrugli stol (BOSR7) "Bioetički aspekti komuniciranja s gluhim pacijentima". Dani bioetike na Medicinskom fakultetu u Rijeci, Rijeka, Hrvatska, 25.-26. 05. 2006., član organizacijskog odbora.
32. 1. kongres Hrvatskog društva za unapređenje beskrvnog liječenja s međunarodnim sudjelovanjem. Zagreb, Hrvatska, 22.-25. 09. 2005., član organizacijskog odbora.
33. 3rd International Conference of Clinical Bioethics „Research Ethics“. Fukuoka, Japan, 22.-26. 03. 2006., član organizacijskog odbora.
34. 6. bioetički okrugli stol (BOSR6) "Bioetika i palijativna medicina: Potrebe i mogućnosti grada Rijeke i PGŽ za osnivanjem hospicija". Dani bioetike na Medicinskom fakultetu u Rijeci, Rijeka, Hrvatska, 23.-25. 05. 2005., član organizacijskog odbora.
35. 2nd International Conference of Clinical Bioethics "Truth-telling and Ethics Consultation". Taichung – Taipei, Taiwan, 11.-13. 05. 2005., član organizacijskog odbora.

36. 1st Symposium of International Society for Clinical Bioethics "Current Issues in Clinical Bioethics with Special Reference to the Issue of Death and Dying", Rijeka, Hrvatska, 16.-18. 06. 2004., član organizacijskog odbora.
37. 5. bioetički okrugli stol (BOSR5) "Bioetika, ekumenizam i međureligijski dijalog o pitanjima smrti i umiranja (eutanazija, distanazija, hospicijska medicina)". Dani bioetike na Medicinskom fakultetu u Rijeci, Rijeka, Hrvatska, 26.- 28. 05. 2004., član organizacijskog odbora.
38. 4. bioetički okrugli stol (BOSR4) "Bioetika i HIV pozitivna djeca: Slučaj male Ele". Dani bioetike na Medicinskom fakultetu u Rijeci, Rijeka, Hrvatska, 08.-09. 05. 2003., član organizacijskog odbora.
39. 3. bioetički okrugli stol (BOSR3) "Uloga etičkih komiteta u Hrvatskoj i prva praktična iskustva u Primorsko-goranskoj i Istarskoj županiji". Dani bioetike na Medicinskom fakultetu u Rijeci, Rijeka, Hrvatska, 17. 05. 2002., član organizacijskog odbora.
40. "4th Croatian International Symposium for Students and Young Doctors – CISS 2000", Rijeka, Hrvatska, 07.-09. 04. 2000., član organizacijskog odbora.
41. Znanstveni simpozij "Natural History Researches of the Rijeka Region", Rijeka, Hrvatska, 23.-26. 03. 1996., član kongresnog sekretarijata.

UREDNIŠTVO ZNANSTVENIH ILI STRUČNIH ČASOPISA:

2010. – 2015.

JAHR - godišnjak Katedre za društvene i humanističke znanosti u medicini Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci (članica uredništva)

2008. -

Medicina Fluminensis– glasilo Hrvatskoga liječničkog zbora – podružnica Rijeka (izvršna urednica za medicinsku etiku)

UREDNIŠTVO ZNANSTVENIH ILI STRUČNIH DJELA (UDŽBENIKA, PRIRUČNIKA, ZBORNIKA...):

1. Sorta-Bilajac Turina I, Glibotić Kresina H, Gašparović Babić S, Vlah N, Janković S, ur. Gerontološki simpozij "Zdravstveni prioriteti u brizi za osobe starije životne dobi". Pregled radova i sažetaka. Rijeka: Nastavni zavod za javno zdravstvo Promorsko-goranske županije; 2015.
2. Sorta-Bilajac Turina I, Glibotić Kresina H, Gašparović Babić S, Vlah N, Lazarević Rukavina I, Karlović M, Janković S, ur. Osigurajmo zdravu hranu - Simpozij povodom obilježavanja Svjetskog dana zdravlja. Knjiga sažetaka. Rijeka: Nastavni zavod za javno zdravstvo Promorsko-goranske županije; 2015.
3. Janković S, Lazarević Rukavina I, Sorta-Bilajac Turina I, Karlović M, ur. Knjiga sažetaka II. simpozija "Koraci za budućnost bez nasilja – Nasilje i mladi". Rijeka: Nastavni zavod za javno zdravstvo PGŽ; 2014.
4. Mićović V, Rubeša G, Salopek I, Augustinović A, Sorta-Bilajac Turina I, ur. Grce V. Dnevnik moje psihoze. Rijeka: Nastavni zavod za javno zdravstvo Promorsko-goranske županije; 2014.
5. Sorta-Bilajac I, ur. Bioetika i anatomija: korištenje tijela umrle osobe u nastavi. Bioetički svesci br. 64. Rijeka: Katedra za društvene i humanističke znanosti u medicini, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci; 2010.
6. Sorta-Bilajac I, ur. Bioetika i medicinsko pravo: Zbornik radova 9. bioetičkog okruglog stola (BOSR9) Rijeka, 2008. Rijeka: Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Katedra za društvene znanosti; 2009.
7. Sorta-Bilajac I, Blažević I, Tancabel A, ur. The 9th World Congress of Bioethics: The Challenge of Cross-Cultural Bioethics in the 21st Century. Book of Abstracts. Rijeka: International Association of Bioethics, University of Rijeka - School of Medicine, Croatian Society for Clinical bioethics; 2008.

2005. - 2013.

urednica edicije „Studentski bioetički svesci“ (sub-edicija biblioteke „Bioetički svesci“ u izdanju Katedre za društvene i humanističke znanosti Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci)

RECENZIJE KNJIGA:

Ivan Šegota i suradnici. Gluhi i znakovno medicinsko nazivlje - kako komunicirati s gluhim pacijentom? Zagreb: Medicinska naklada; 2010. (udžbenik)

RECENZIJE ČASOPISA:

Bioethica Forum - Schweizer Zeitschrift für Biomedizinische Ethik / Journal Suisse d'Ethique Biomédicale / Swiss Journal of Biomedical Ethics - 1 recenzija
BMC Medical Ethics – 1 recenzija
Medicina Fluminensis – 3 recenzije
JAHR - godišnjak Katedre za društvene i humanističke znanosti u medicini Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci – 5 recenzija
Health Reform Monitor – 1 recenzija
Časopis Pilar – 1 recenzija

ČLANSTVO U ZNANSTVENIM I STRUČNIM DRUŠTVIMA:

Hrvatsko društvo za poboljšanje kvalitete zdravstvene zaštite HLZ-a	2017.-
Hrvatsko društvo za javno zdravstvo HLZ-a	2016.- (članica Upravnog odbora)
Alumni MedRi	2013.-
Hrvatska liječnička komora	2011.-
Hrvatsko društvo za kliničku bioetiku	2006.-
International Society for Clinical Bioethics	2003.-
International Association of Bioethics (IAB)	2003.-
Hrvatsko bioetičko društvo	2002.-
Hrvatski liječnički zbor	2001.-
European Medical Students' Association – Croatia (EMSA)	2000.-2001.

STRUČNE AKTIVNOSTI VEZANE UZ SPECIJALIZACIJU:

2014. – 2018.
članica Tima za zdravlje PGŽ „Zdrave županije“ - voditeljica županijskog prioriteta „Unaprjeđenje zdravstvene pismenosti“
od 2015. –
članica Projektnog tima za razvoj sustava palijativne skrbi PGŽ
2014. – 2015.
Sudjelovanje u provedbi Europske zdravstvene ankete

Sudjelovanje u javno-zdravstvenim aktivnostima:

Dani zdravlja, Općina Čavle, HR, 2018. -
Javnozdravstvene radionice „AbeCeDa prava pacijenata“, razne JLS u PGŽ, od 2016. -
Radionice "Reproduktivno zdravlje: komunikacija, emocije, spolnost", OŠ R.K. Jeretov, Opatija, HR, od šk.g. 2015./2016. -
Obilježavanje mjeseca borbe protiv ovisnosti – „Lucijina priča“, Rijeka, HR, 23.11.2015.
3. tjedan sigurnosti cestovnog prometa, Rijeka, HR, 08.05.2015.
Opatijski dječji dan, Opatija, HR, 17.04.2015.
Hodanjem do zdravlja, Rijeka, HR, od 2015. -
Svjetski dan zdravlja, Rijeka, HR, od 2014. -
Svjetski dan srca, Rijeka/Opatija, HR, od 2014. -
Svjetski dana dijabetesa, Rijeka, HR, od 2014. -
Svjetski dan oralnog zdravlja, Rijeka, HR, od 2014. -
Dan mimoza, Rijeka/Opatija, HR, od 2014. -
Dan narcisa, Rijeka/Opatija, HR, od 2014. -
Dan plavih irisa, Rijeka/Opatija, HR, od 2014. -
Zajedno do zdravlja, Matulji, HR, 2014. -
Cancer control – prevention activities. impACT Mission to Croatia. Rijeka, HR, 01.10.2014.
ANTISTigma tjedan („Stani uz mene“ – kampanja za destigmatizaciju osoba koje boluju od duševnih bolesti), Rijeka, HR, 06.-13.06.2014.

RAD NA POPULARIZACIJI STRUKE:

Tehnologije – instrument opasnog zlostavljanja. “Živjeti zdravo” - mjesečni prilog o zdravlju, br. 116, studeni 2018, str. 10-11.
Dan mimoza. List Opatija, br. 209, siječanj-veljača 2018, str. 34.

Prava pacijenata bolja u zakonu nego u praksi. "Živjeti zdravo" - mjesečni prilog o zdravlju, br. 97, prosinac 2016/siječanj 2017, str. 12-14.

Budi fair-play, danas ja igram ti me podrži. Okrugli stol "Sportom protiv nasilja – ne nasilju u sportu". Novi list, 24.11.2016., str. 71.

Unaprjeđenje zdravlja građana glavni cilj. Novi list (Kultura življenja), 14.04.2016., str. 4.

Budućnost genetskog inženjeringa donosi podešavanje gena. Frankenbebe – stižu dizajnirana djeca. Novi list (Pogled), 05.12.2015., str. 16.

Zdravstvena pismenost. HRT – Hrvatsko radio – Radio Rijeka, 22. i 29. 11. 2015.

Dan plavih irisa. Prevencijom protiv raka debelog crijeva. Novi list, 02.06.2015., str. 16.

Predstavljena publikacija "Vaš brzi vodič kroz prava pacijenata". Novi list, 17.04.2015., str. 14.

Reproduktivna tehnologija. Stižu bebe s tri roditelja. Novi list (Pogled), 07.02.2015.

Obilježen početak tjedna borbe protiv raka vrata maternice. Dan mimoza – prevencija i edukacija. Novi list, 18.01.2015., str. 9.

Rezime zakona o pravima pacijenata. Posljednjih godina raste broj pritužbi. Novi list, 19.11.2014., str. 15.

U posljednjoj fazi. Preminula teško bolesna 29-godišnja Amerikanka čija je priča dirnula svijet. Brittany izabrala dostojanstvenu smrt. Novi list, 04.11.2014., str. 10-11.

Angelina Jolie izazvala je sporenja liječnika preventivnim odstranjenjem dojki, ali sve je više žena koje se odlučuju na radikalni potez. Sve je bolje nego čekati bolest. Novi list (Nedjeljni PLUS) 19.05.2013., str. 18.

Pravo na dostojanstven život. Prepušten sebi očajni otac odlučio se na krajnji čin. Društvo prezire smrtno bolesne. Novi list, 10.10.2012., str.

Vjera u transplantacijsku medicinu. Novi list, 26.09.2012., str. 18.

Darivanje tijela. Anatomija se uči, ali i osjeća. Novi list (Novi list plus), 11.10.2011.

Eutanazija ili smrt iz milosrđa. Hrvatska rigidna kao i Portugal. Novi list (Novi list plus), 20.6.2011., str. 8-9.

Tribina o pravima pacijenata. Opatija ima bogat socijalni program. Novi list, 13.04.2011.

Kosoričina svita ugrozila zdravlje djece na onkologiji. Novi list, 13.01.2011.

Bioetičarka Sorta-Bilajac Turina o Helen Keller. Novi list, 06.12.2010., str.

Ideja doniranja organa u mnogim društvima blijedi. Novi list (Novi list plus), 09.09.2010., str. 25.

Gluhi su oni koji čuju a nemaju suha za gluhe. Novi list, 05.05.2010., str. 16

Sarà più facile per gli italiani curarsi in Slovenia. Il Piccolo, 27.10.2009., str. 15.

Milijunska odšteta farmaceutskom divu Pfizeru otvara pitanje koliko smo zaštićeni od onih koji nas liječe. Profit briše etičke norme. Novi list (Novi list plus), 07.09.2009.

Vegetiranje dopušteno vjerom i zakonom. Novi list (Novi list plus), 17.02.2009., str. 32.

Bez etike nema opstanka ljudskog roda. Glas Koncila, 12.10.2008., str. 17.

Bioetika - nauka o preživljavanju. Zvona, mjesečnik za kršćansku kulturu, listopad 2008., str. 12-13.

Izazovi međukulturološke etike u 21. stoljeću. Novi list (9. kongres bioetike 2008.), rujna 2008., str. 2-3.

Rijeka metropola znanosti. Novi list, 06.09.2008., str. 3.

Veliko priznanje radu hrvatskih bioetičara. Novi list (Znanost), 31.08.2008., str. 2-3.

Riječanki skupi lijek osigurali Talijani. Novi list, 18.06.2008., str. 9.

Najbolja kombinacija bioetičara i etičara. Novi list, 04.04.2008., str. 14.

I liječnike treba testirati. Novi list, 27.05.2007., str. 18.

Potpisite svoj biološki testament. Slobodna Dalmacija (Spektar), 27.01.2007., str. 10-11.

Medicina protiv etike. Novi list (7. dan), 07.01.2007., str. 18.

Da li (gdje) je nestala liječnička etika? Pacijent danas, studeni-prosinac 2006., str. 2.

Problematika smrti gura se pod tepih. Vjesnik (Život), 10.06.2005., str. 24-25.

Potpuna informacija stvara povjerenje. Novi list, 08.06.2005., str. 5

Medicinskoj praksi nužna bioetička učenja. Novi list, 24.05.2005., str. 16.

Sukob prava na život i prava na izbor. Novi list, 26.03.2005., str. 10.

Medicina, prepreka dostojanstvenoj smrti. Novi list (Pogled), 08.11.2003., str. 13.

Hrvatska u vrhu svjetske bioetike. Novi list, 24.05.2003., str. 20.

1994. - 2000. - autorica tekstova u studentskom listu "Speculum"

NASTAVNA DJELATNOST

SUDJELOVANJE U NASTAVI:

I. Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studiji Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci:

1. Medicina:

obavezni kolegiji:

Medicinska etika, ak. g. 2010./2011. – 2013./2014.

Uvod u znanstveni rad, ak. g. 2007./2008.

Medicinska etika i bioetika, ak. g. 2002./2003. - 2005./2006.

(ak. g. 1996./1997. - 1999./2000.: *student-demonstrator*)

izborni kolegiji:

Etika ekologije (nositelj kolegija), ak.g. 2014./15. -

Etika javnog zdravstva (nositelj kolegija), ak.g. 2014./15. -

Personalizirana medicina i javno zdravstvo (nositelj kolegija), ak.g. 2014./15. -

Mediji i zdravstvo (nositelj kolegija), ak. g. 2009./10. -

Od eutanazije do distanazije (nositelj kolegija), ak. g. 2009./10. -

Bol i palijativna medicina, ak. g. 2009./10.

Medicina i pravo (nositelj kolegija), ak. g. 2009./10. -

Propedeutika kliničke etike (nositelj kolegija), ak. g. 2009./10. -

Uvod u medicinsku etiku (nositelj kolegija), ak. g. 2009./10. -

Znanost – najveća avantura ljudskog roda, ak. g. 2007./2008.

Klinička bioetika, ak. g. 2004./2005. – 2009./2010.

Kako komunicirati (s gluhim pacijentima)?, ak. g. 2003./2004. – 2010./2011.

Bioetika i filozofija biomedicine, ak. g. 2003./2004. – 2004./2005.

2. Sanitarno inženjerstvo:

izborni kolegiji:

Etika ekologije (nositelj kolegija), ak.g. 2014./15. -

Etika javnog zdravstva (nositelj kolegija), ak.g. 2014./15. -

Personalizirana medicina i javno zdravstvo (nositelj kolegija), ak.g. 2014./15. -

Mediji i zdravstvo (nositelj kolegija), ak. g. 2014./15 -

Medicina i pravo (nositelj kolegija), ak. g. 2014./15. -

3. Dentalna medicina:

izborni kolegij:

Kako komunicirati (s gluhim pacijentima)?, , ak. g. 2007./2008. – 2010./2011.

4. Organizacija, planiranje i upravljanje u zdravstvu (OPUZ):

obavezni kolegij:

Medicinska etika, ak. g. 2005./2006. - 2010./2011.

izborni kolegiji:

Mediji i zdravstvo (nositelj kolegija), ak. g. 2009./10. – 2010./2011.

Uvod u znanstveni rad, ak. g. 2006./2007. – 2007./2008.

Kako komunicirati (s gluhim pacijentima)?, ak. g. 2005./2006. – 2010./2011.

II. Preddiplomski sveučilišni studij "Biotehnologija i istraživanje lijekova" – Odjel za biotehnologiju Sveučilišta u Rijeci

obavezni kolegij:

Uvod u bioetiku (nositelj kolegija), ak. g. 2009./10. -

izborni kolegiji:

Istraživačka bioetika (nositelj kolegija), ak. g. 2009./10.

III. Sveučilišni diplomski studij Sestrinstvo – menadžment u sestrinstvu – Fakultet zdravstvenih studija Sveučilišta u Rijeci

izborni kolegij:

Mediji i zdravstvo (nositelj kolegija), ak.g. 2015./16. -

IV. Stručni studiji Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci:

1. Stručni studij Sestrinstva:

Redovni:

obavezni kolegij:

Bioetika u zdravstvenoj njezi (nositelj kolegija), ak. g. 2003./2004. - 2010./2011.

izborni kolegij:

Bol i palijativna medicina, ak. g. 2009./10.

Vanredni:

obavezni kolegij:

Bioetika u zdravstvenoj njezi (nositelj kolegija), ak. g. 2003./2004. – 2010./2011.

Dislocirani studij Medicinskog fakulteta Rijeka u Karlovcu:

obavezni kolegij:

Bioetika u zdravstvenoj njezi (nositelj kolegija), ak. g. 2008./2009. - 2010./2011.

2. **Stručni studij Primaljstva:**

obavezni kolegij:

Bioetika u primaljstvu s komunikacijskim vještinama (nositelj kolegija), ak.g. 2007./08.-2010./11.

V. Poslijediplomski studiji:

1. **Poslijediplomski sveučilišni doktorski studij “Biomedicina” Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci:**

Bioetika u znanstveno–istraživačkom radu (nositelj kolegija), obavezni kolegij, ak. g. 2005./2006. - 2013./2014.

2. **Poslijediplomski sveučilišni doktorski studij „Zdravstveno i ekološko inženjerstvo“ Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci:**

Bioetika u znanstveno–istraživačkom radu (nositelj kolegija), obaveznini kolegij, ak. g. 2013./2014.

3. **Poslijediplomski specijalistički studij „Ortopedija i traumatologija“ Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci:**

Klinička etika (nositelj kolegija), obvezatni kolegij, ak. g. 2012./2013. -

4. **Poslijediplomski specijalistički studij „Obiteljska medicina“ Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci:**

Medicinska etika i klinička bioetika (nositelj kolegija), izborni kolegij, ak. god. 2005./2006. - 2013./2014.

5. **Poslijediplomski sveučilišni doktorski studij „Prevenicijska znanost i studij invaliditeta“ – Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu**

Smjer: Prevenicijska znanost - Prevenicija mentalnih i ponašajnih poremećaja i promocija mentalnog zdravlja

Bioetika u znanstveno–istraživačkom radu, obavezni kolegij, ak.god. 2009./2010.

Smjer: Studij invaliditeta

Bioetika u znanstveno–istraživačkom radu, obavezni kolegij, ak.god. 2009./2010.

POSILIJEDIPLOMSKI TEČAJEVI STALNOG MEDICINSKOG USAVRŠAVANJA I. KATEGORIJE:

1. Sorta-Bilajac I. Bioetika u znanstvenoistraživačkom radu. Poslijediplomski tečaj I. kategorije „Kako oblikovati i napisati znanstveno djelo“, Rijeka, 25.-26. 05. 2007.
2. Sorta-Bilajac I. Povijest i kultura Gluhih. Tečaj trajne izobrazbe liječnika „Edukacija zdravstvenih djelatnika za komuniciranje s gluhim pacijentima“, Rijeka, studeni-prosinac 2006.

MENTORSTVA:

I. Poslijediplomski sveučilišni doktorski studij “Biomedicina” Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci:

Ivana Dabo, mag.admin,sanit., kandidat u postupku izrade doktorske disertacije

mr.sc. Tanja Staraj Bajčić, dr.med., mentorstvo tijekom studija

Maja Vunić, dr.med., mentorstvo tijekom studija

II. Diplomski radovi:

Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij Sanitarno inženjerstvo:

Šeparović I. Analiza vjerodostojnosti izvještavanja dnevnih tiskanih medija o ŽCGO Marišćina, gripi i cijepljenju, te povlačenju Snickers/Mars čokoladica – primjeri utjecaja na medijsku i zdravstvenu pismenost. Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 2016. (Diplomski rad)

Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij OPUZ:

Karlović M. Mogućnost korištenja vještine uvjeravanja. Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 2013. (Diplomski rad)

Starčević S. Krizno komuniciranje i odnosi s javnošću u zdravstvu. Medicinski fakultet Sveučilišta u

Rijeci, 2013. (Diplomski rad)
Gabelica L. Stav prema eutanaziji studenata Organizacije, planiranja i upravljanja u zdravstvu i
Medicine Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci. Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 2010.
(Diplomski rad)
Oštrić A. Medicinski potpomognuta oplodnja: medicinski, pravni i etički aspekti. Medicinski fakultet
Sveučilišta u Rijeci, 2010. (Diplomski rad)
Mustedanagić A. Pobačaj: pravni, religijski i medicinsko-etički aspekti. Medicinski fakultet Sveučilišta
u Rijeci, 2010. (Diplomski rad)

Stručni studij Sestrinstvo:

Uzelac N. Sestrinstvo i etika – potreba za kontinuiranom edukacijom. Medicinski fakultet Sveučilišta u
Rijeci, 2013. (Diplomski rad)
Kostelac J. Sindrom sagorijevanja u sestrinskoj praksi. Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 2013.
(Diplomski rad)
Vozila S. Etičke dileme zdravstvenih djelatnika u primarnoj zdravstvenoj zaštiti. Medicinski fakultet
Sveučilišta u Rijeci, 2011. (Diplomski rad)
Popijač I. Bioetički aspekti stava zdravstvenih djelatnika prema eutanaziji. Medicinski fakultet
Sveučilišta u Rijeci, 2008. (Diplomski rad)
Muhar K. Mjesto i uloga duhovnosti u sestrinskoj praksi. Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 2008.
(Diplomski rad)

III. Završni radovi:

Slivšek G. Stavovi i upućenost studenata preddiplomskih i diplomskih studija Sveučilišta u Rijeci o
transgenetici. Fakultet zdravstvenih studija, 2015. (Završni rad)
Vukušić K. Neverbalna komunikacija. Odjel za biotehnologiju Sveučilišta u Rijeci, 2013. (Završni rad)

OSTALA NASTAVNA DJELATNOST:

od 2016. –
Sudjelovanje u “Croatia Maymester Study Abroad” - University of Georgia, Athens, Georgia, USA
od 2015. -
Sudjelovanje u radu Sveučilišta za 3. dob – Modul „Unaprjeđenje zdravstvene pismenosti“
od 2012. -
Sudjelovanje u “Annual Summer School in Pathophysiology and Public Health in Rijeka” - St. Cloud State
University, St. Cloud, Minnesota, USA
2003. – 2006.
Organizatorica Studentske bioetičke tribine (SBT)

RAD U ODBORIMA I POVJERENSTVIMA

od 2016.-
članica Etičkog povjerenstva NZZJZPGŽ
od 2014. –
članica Povjerenstva za medicinsku etiku i deontologiju Hrvatskog liječničkog zbora
od 2013. -
zamjenica člana Etičkog povjerenstva Kliničkog bolničkog centra Rijeka
od 2011. -
zamjenica člana Etičkog povjerenstva Doma zdravlja Primorsko-goranske županije
2011.
članica Radne skupine za izradu načela etike u istraživanju Sveučilišta u Rijeci
2010. - 2011.
članica Povjerenstva za izborne predmete Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci
od 2009. -
članica jedinice UNESCO katedre za bioetiku i pravo Sveučilišta u Zagrebu
2008. - 2014.
članica Povjerenstva za međunarodnu suradnju Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci
2007. – 2011.
predsjednica Etičkog povjerenstva Doma zdravlja Primorsko-goranske županije
predsjednica Povjerenstva za zaštitu prava pacijenata na području Primorsko-goranske županije
2005. – 2014.
potpredsjednica Etičkog povjerenstva za biomedicinska istraživanja Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci

DRUŠTVENA I OSTALA DJELATNOST

2014. -
članica Lige protiv raka PGŽ (članica Upravnog odbora od 2016.)
2012.- 2017.
članica Upravnog vijeća Centra za socijalnu skrb Opatija
2014. – 2016.
predsjednica Etičkog povjerenstva Dječjeg vrtića Opatija
2007. – 2017.
predsjednica Etičkog povjerenstva Grada Opatije
2005. – 2017.
članica Socijalnog vijeća Grada Opatije
2005.-2009.
potpredsjednica Gradskog vijeća Grada Opatije
2004. – 2012.
članica NC Lions Cluba Adriatic – Rijeka (predsjednica za 2007./2008. godinu)
1999.-2004.
članica Leo kluba Opatija (predsjednica za 2003./2004. godinu)